

การพัฒนามโนภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ปีการศึกษา 2524

ปริญญานิพนธ์

ของ

วรงค์ สิริพิตร

31 ส.ค. 2525

สำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ตลิ่งชัน 20 พระโขนง กรุงเทพฯ 11 โทร. 3921575, 3915058

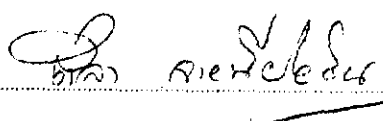
เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้า
ปริญญาดุษฎีบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2525

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

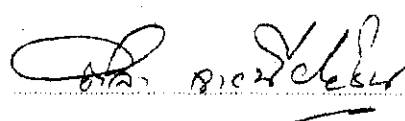
คณะกรรมการที่ปรึกษาประจำตัวนิติไต่พิจารณาปริญญาบัตรฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

คณะกรรมการสอบ



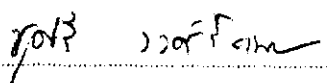
ประธาน



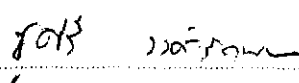
ประธาน

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศีลา จายนียโยธิน)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศีลา จายนียโยธิน)



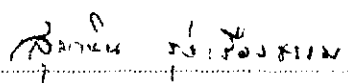
กรรมการ



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุตี วงศ์รัตน์)

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุตี วงศ์รัตน์)



กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมานัน รุ่งเรืองธรรม)

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความช่วยเหลืออย่างมากจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดร.ศิลา จายนโยบายิน และผู้ช่วยศาสตราจารย์สุศรี วงศ์รัตนะ ที่ได้ช่วยให้คำแนะนำ
ปรึกษา ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณ
เป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสตนนท์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์
ดวงเดือน ศาสตรภักดิ์ ที่กรุณาช่วยตรวจความเที่ยงตรงของแบบทดสอบวัดค่านิยมในภาพแห่งตน
 อีกทั้งขอขอบคุณ คุณยุพดี พูลเวชประชาสุข ที่ได้ช่วยแนะนำวิธีคิดคำนวณสถิติสำหรับการวิจัย
สุดท้ายนี้ขอขอบคุณโรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และโรงเรียน
ประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร พร้อมทั้งนักเรียนทั้ง 2 โรงเรียน
ที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกทุกประการในการทดลองครั้งนี้

วรติ สิริพิทุร

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	4
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
ค่านิยมศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน	7
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน	10
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ	15
การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ	21
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	24
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าและผลการวิเคราะห์ข้อมูล	25
การเลือกกลุ่มตัวอย่าง	25
การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนและการหาคุนภาพ	26
การสร้างบทบาทสมมุติ	28
การดำเนินการทดลอง	29
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	31
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	34

4	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	36
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	36
	สมมุติฐานในการค้นคว้า	36
	กลุ่มตัวอย่าง	36
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	37
	วิธีดำเนินการทดลอง	37
	การวิเคราะห์ข้อมูล	38
	สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล	38
	การอภิปรายผล	39
	ข้อสังเกตจากการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้	41
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป	42
	บรรณานุกรม	44
	ภาคผนวก	52

บัญชีตาราง

ตาราง	หน้า
1 แผนการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest Posttest Design	29
2 ผลการเปรียบเทียบโน้ภาพหงตนของลุ่มทดลองระหวางการเรียน และหลังจากการเรียน	34
3 ผลการเปรียบเทียบโน้ภาพหงตนระหวางนักเรียนลุ่มทดลองและ นักเรียนลุ่มควบคุม	35

ภูมิหลัง

เป็นที่ยอมรับกันว่าประชากรของโลกเพิ่มปริมาณขึ้นอย่างรวดเร็วในทุกภาค
ทุกประเทศ เมื่อมีคนอยู่ร่วมกันเป็นจำนวนมากก็มีความจำเป็นที่จะต้องเข้าใจกันและกัน
ความพยายามที่จะทำความเข้าใจผู้อื่นเข้าใจมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าความพยายามที่จะเข้าใจ
ผู้อื่น ยิ่งกว่านั้นการทำความเข้าใจเป็นที่ยอมรับนับถือและพึงพอใจแก่ผู้อื่น ก็จะต้องจำเป็นสำหรับ
ความก้าวหน้าของส่วนรวมและส่วนบุคคล โดยเฉพาะนี้ จึงประมาณได้ว่าบุคลิกภาพเป็นสิ่งที่
ที่ต้องพัฒนาและปรับเพื่อให้เกิดความเจริญในค่านิยมและกิจกรรงาน ในการสอนวิชา
สัมมนาการประถมศึกษา คร.ศีลา จายนีโยชิน ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลิกภาพที่จะมี
อิทธิพลต่อบุคคลมากที่สุดในช่วงของการศึกษาคือ วัยประถมต้นนั่นเอง ดังนั้นครูจึงมีบทบาท
สำคัญที่จะปรุงแต่งบุคลิกภาพ โดยการสร้างพฤติกรรมที่เหมาะสม สร้างสิ่งแวดล้อมให้
การอบรมที่จะทำให้เด็กเจริญขึ้นมาสู่ความเป็นผู้มีบุคลิกภาพเป็นที่ยอมรับและยกย่องของ
ผู้อื่น (ศีลา จายนีโยชิน 2522 : 1)

มโนภาพแห่งตนเป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของบุคลิกภาพ ซึ่งมีอิทธิพลต่อ
การสร้างลักษณะถาวรของพฤติกรรมของคนเราทุกคน เพราะความเข้าใจเกี่ยวกับตนเอง
จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อการกระทำด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการกระทำต่อตนเองหรือต่อผู้อื่น
ไม่ว่าจะเป็นการตัดสินใจเพื่อทำกิจกรรมส่วนย่อยหรือส่วนใหญ่ บลูม ได้กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มี
มโนภาพแห่งตนที่ดีจะมีความเชื่อมั่น มีความภูมิใจในตนเอง มีความกระตือรือร้นในกิจกรรม
ต่าง ๆ และสามารถปรับตัวได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมตามสถานการณ์ สภาวะสิ่งแวดล้อม
ที่มีแต่ความสำเร็จจะทำให้บุคคลมีมโนภาพเกี่ยวกับตนในทางบวก เพราะคนเราจะพยายาม
อย่างดีที่สุดที่จะแสดงความสามารถและการมีคุณค่าของตนให้ผู้อื่นยอมรับ เมื่อเขาประสบ
ความสำเร็จก็จะเกิดความนับถือตนเองและภาคภูมิใจ เป็นเหตุทำให้พฤติกรรมที่แสดง
ความเชื่อมั่นในตนเองปรากฏออกมา (Bloom. 1977 : 194) ในทางตรงกันข้าม

ถ้าหากบุคคลมีมโนภาพที่ไม่ดีต่อตนเองจะเกิดความรู้สึกเป็นปมค้อย ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์และขาดความเชื่อมั่นในตนเอง (เอนกกุล กริแสง 2521 : 169) ซึ่งสถาบันวิจัยเยาวชน (Institute for Juvenile Research) ได้พบว่า ปัญหาของเยาวชน เช่น การชกต่อย การลักขโมย มีปมค้อย อิจฉาริษยา กังวลใจ ผันกลางวัน เหล่านี้มีผลมาจากการมีมโนภาพแห่งตนต่ำ ดังนั้นมโนภาพแห่งตนจึงมีความสำคัญต่อบุคลิกภาพอย่างยิ่ง เมื่อเป็นเช่นนี้ ช่วงสำคัญที่จะวางรากฐานเกี่ยวกับพฤติกรรมทางสังคมและการปรับตัวด้านพัฒนามโนภาพเกี่ยวกับตนเอง สำหรับเด็กประถมศึกษา ควรจะตระหวางอายุ 6 ปี ถึง 10 ปี สำหรับเด็กผู้หญิง และ 6 ปี ถึง 12 ปี สำหรับเด็กชาย (นวลศิริ เปาโรหิตย์ 2520 : 176) เพราะมโนภาพแห่งตนเกิดจากการที่บุคคลอนุมานจากการสังเกตตนเองในสถานการณ์ต่าง ๆ และจากการที่ผู้อื่นประเมินค่าตนด้วย คนใกล้ชิดมีอิทธิพลมาก เด็กที่ได้รับคำชมว่าเป็นเด็กดีตลอดเวลาจะมีความรู้สึกเกี่ยวกับตนว่าเป็นคนดี ครูที่ชอบว่านักเรียนหัวทึบก็อาจทำให้นักเรียนเกิดความท้อถอยและรับรู้วาทิตหัวทึบเรียนหนังสือได้ไม่ดี ประสบการณ์ทางโรงเรียนมีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาการในด้านมโนภาพแห่งตนของเด็กให้ถูกต้อง (พัฒนา เกียรติสมบูรณ์ 2519 : 3)

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีสาเหตุหลายประการแต่สิ่งที่สำคัญประการหนึ่ง คือ มโนภาพแห่งตน นักเรียนคนใดที่มีการรับรู้เกี่ยวกับตนว่าเป็นคนเรียนเก่ง นักเรียนคนนั้นจะมีความเชื่อมั่นในตนเอง และทำงานหรือสอบก็สามารถทำได้ดี เพราะไม่กังวลจนเกินไป การสร้างมโนภาพแห่งตนมิได้เกิดขึ้นในระยะเวลาอันสั้น หรือมิได้เกิดขึ้นในสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่จะต้องมีหลาย ๆ สถานการณ์ หลาย ๆ โอกาส และต้องใช้เวลาในการสะสมความรู้สึก จะต้องใช้เวลาเพื่อคลี่คลายแก้ไข และปรับปรุงตนเองเพื่อให้มโนภาพแห่งตนค่อย ๆ ปรากฏเด่นชัดขึ้น ประทับลงในความรู้สึกว่าตนเป็นเช่นนั้น (ประนอม สโรชมาน 2520 : 95)

ดังนั้นการสร้างให้เด็กมีมโนภาพแห่งตนจะช่วยให้เด็กปรับตัวและสร้างบุคลิกภาพตั้งแต่เยาว์วัย เป็นผลทำให้เป็นผู้ที่มีประสิทธิภาพในการทำงาน มีบุคลิกภาพที่ดีงาม (นิภา นิษายน 2520 : 260) ข้อความซึ่ง นิภา นิษายน ได้กล่าวไว้นี้ แสดงให้เห็นว่า

ในวัยเยาว์ซึ่งเป็นวัยประถมศึกษาที่มีความสำคัญต่อบุคลิกภาพของบุคคลตลอดชีวิตของเขา ไม่ว่าเขาจะเติบโตขึ้นเป็นคนอย่างไรหรือมีอาชีพอะไร หรือพำนักรอยู่ที่ใด แต่การสร้างบุคลิกภาพนั้นจะต้องขึ้นอยู่กับผู้ใหญ่ ซึ่งรับผิดชอบชีวิตของเขาในวัยประถม แสดงให้เห็นว่า ครูประถมศึกษาเป็นบุคคลสำคัญกลุ่มหนึ่งที่จะช่วยสร้างมโนภาพแห่งตนให้กับนักเรียนได้โดยวิธีการสอน และแสดงตนเป็นแบบอย่าง การเคอร์ วิ กุล เขียนไว้ว่า การเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์การฝึกหัด การปฏิบัติร่วมกัน จะทำให้ผู้เรียนค้นพบสิ่งที่เรียนด้วยตนเอง และเกิดปฏิกิริยาทางอารมณ์ด้วย จะทำให้ผู้เรียนสามารถเผชิญสภาพการณ์เดียวกันในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปได้ (Good. 1945 : 286) และการเรียนรู้ทางค่านี้อาเซียน โรแกน และเซฟเพิร์ด กล่าวว่า เป็นสิ่งที่เชื่อมโยงกับความรู้ลึกจนแยกไม่ออก การเรียนรู้ต้องอาศัยนิทรรศการ การพัฒนาบุคลิกภาพ และสุขภาพจิต การที่ผู้เรียนเกิดความรู้ลึกนึกคิดเกี่ยวกับตนอย่างไรนั้น จะนำไปสู่การเรียนรู้วิชาต่าง ๆ ในโรงเรียน (Rogan and Shepherd. 1971 : 88) บทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมอันหนึ่งซึ่งสามารถช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ว่าปัญหาและพฤติกรรมต่าง ๆ นั้นย่อมมีสาเหตุลึกกันอยู่ เพราะการแสดงบทบาทสมมุติเป็นการเลียนแบบคามธรรมชาติและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงท่าทางและความรู้สึกตลอดจนความคิดเห็น ซึ่งตรงกับ เบอร์เกอร์ ได้เขียนไว้ว่า การแสดงในโรงเรียนนั้นมีความสำคัญต่อตัวเด็กเป็นอันมาก คือ ช่วยให้เด็กมีความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของตนเอง ช่วยให้รู้จักบทบาทของสังคมส่วนต่าง ๆ และเริ่มสำนึกในสิ่งที่เป่าหมายจริงจังของชีวิต แต่ทั้งนี้จะต้องเป็นการเตรียมอย่างจริงจัง มีแผนอย่างแน่นอน และมีเป้าหมายที่จะสามารถบรรลุได้ ซึ่งครูเป็นผู้เตรียมล่วงหน้าก่อนที่จะให้เด็กลงมือเล่น แต่ในการเล่นนั้นจะต้องให้เด็กแสดงอย่างอิสระ (Burger. 1950 : 5-7) อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ครูจะไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้ในระยะเวลาอันสั้น แต่เมื่อมีแบบฝึกหัดหลายครั้งในลักษณะเดียวกัน ก็จะส่งผลไปยังเป้าหมายที่ครูได้วางไว้ในที่สุด โดยใช้กลวิธีการสอนต่าง ๆ เสริม ผู้วิจัยคาดหวังว่าการใช้บทบาทสมมุติอาจเป็นเครื่องมือสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนได้ดีขึ้นเพื่อเป็นประโยชน์แก่เขาเหล่านั้นต่อไป จึงทดลองศึกษาวิจัยนี้ขึ้น

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาลักษณะของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาโนภาพแห่งตนของนักเรียน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าในเรื่องนี้ไม่ว่าผลวิจัยจะทำให้ให้นักเรียนในกลุ่มทดลองเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนไปมากน้อยอย่างไร ก็จะทำให้ครูตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาโนภาพแห่งตน และเมื่อมีผลสัมฤทธิ์ เป็นที่พอใจก็จะหาทางสอดแทรกวิธีการลงไป ในบทเรียนไม่เฉพาะแต่ในวิชาที่สอนเท่านั้นยังสอดแทรกได้ในชั่วโมงทองสมุคหรืออื่น ๆ และเป็นแนวทางให้แก่วิธีทำหน้าที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแผนการสอนชั้นประถมศึกษาว่า การเน้นให้นักเรียนเกิดมโนภาพแห่งตนนั้นควรจะเป็นลักษณะอย่างไร

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง ในการศึกษาครั้งนี้กระทำกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประจักษ์ศิลปาคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2524 ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 15 คน
2. ระยะเวลาในการทดลอง ใช้เวลาทดลอง 15 ครั้ง ครั้งละ 40 นาที เป็นเวลานาน 5 สัปดาห์ โดยใช้เวลาทดลองนอกเวลาเรียนของนักเรียน คือระหว่างพักกลางวัน และ/หรือเลิกเรียนก่อนเย็นแล้ว
3. บทบาทสมมุติ ที่นำมาใช้ในการทดลอง ได้มาจากลักษณะของผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูง และต่ำ แล้วผู้วิจัยนำมากำหนดเป็นสถานการณ์และบทบาทสมมุติขึ้นโดยยึดความรู้สึกของตนเองในค่าน

3.1 คำนิยมเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ (Academic Value)

3.2 ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship)

3.3 การปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment)

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ บทบาทสมมุติ

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ มโนภาพแห่งตน

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. มโนภาพแห่งตน (Self Concept) หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อตนเองว่าเป็นคนมีลักษณะนิสัยอย่างไร เช่น เป็นคนฉลาด เป็นคนโง่ เป็นคนสวย เป็นคนโอบอ้อมอารี โดยวัดจากแบบทดสอบซึ่งคัดแปลงมาจากแบบทดสอบมโนภาพแห่งตนของ สิทธิโชค วรานุสันติกุล ซึ่งแยกเป็นรายละเอียดดังนี้

1.1 ค่าความนิยมเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผล (Academic Value) คือความรู้สึกที่มีต่อตนเองทางด้านสติปัญญา นิสัยการเรียน ทักษะในการอ่าน

1.2 ค่าความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Interpersonal Relationship) คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านที่เกี่ยวข้องกับบุคคลอื่น ความสามารถในการคบเพื่อน

1.3 ค่าการปรับตัวทางอารมณ์ (Emotional Adjustment) คือความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันของอารมณ์ ความวิตกกังวลใจ ความสุข และความเบื่อหน่าย

2. ผู้มีมโนภาพแห่งตนสูง หมายถึง ผู้ที่ทำคะแนนแบบทดสอบ วัดมโนภาพแห่งตนอยู่ในควอไทล์ที่ 3 (Q_3)

3. ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ หมายถึง ผู้ที่ทำคะแนนแบบทดสอบ วัดมโนภาพแห่งตนอยู่ในควอไทล์ที่ 1 (Q_1)

4. การพัฒนามโนภาพแห่งตน หมายถึง การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างไปในทิศทางที่ดีขึ้น ซึ่งจะทราบได้จากการเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน และการเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนภายหลังการเรียนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลอง และนักเรียนกลุ่มควบคุม

5. การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง กิจกรรมการแสดงของนักเรียนที่ผู้วิจัยกำหนดบทบาทและสถานการณ์ให้สมาชิกแต่ละคนในกลุ่มแสดงบทบาทโดยไม่มีการชอมนมาก่อน ทั้งนี้บทบาทและสถานการณ์จะสอดคล้องกับลักษณะนิสัยที่ต้องการให้นักเรียนเป็น โดยแบ่งการแสดงออกเป็น 2 ตอน คือ

5.1 ให้นักเรียนออกมาแสดงบทบาทสมมุติเป็นบุคคลต่าง ๆ ตามที่ผู้วิจัยกำหนด เช่น เป็นพ่อ เป็นแม่ ฯลฯ แล้วนักเรียนแสดงตามความคิดว่าควรจะเป็นไปตามธรรมชาติ ใช้เวลาในการแสดงครั้งละ 10 - 15 นาที แล้วนำเอาการแสดงออกทั้งด้านความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้แสดงมาเป็นข้ออภิปราย

5.2 การอภิปรายเพื่อการเรียนรู้ โดยอภิปรายเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ผู้วิจัยจะตั้งประเด็นให้ข้ออภิปรายกัน

6. การสอนที่ไม่ใช่บทบาทสมมุติ หมายถึง วิธีการสอนที่ผู้วิจัยจะใช้การเล่าเรื่องเกี่ยวกับลักษณะนิสัยที่ต้องการให้นักเรียนเป็น เช่น ลักษณะของคนฉลาด คนโอบอ้อมอารี นักเรียนที่ดี เป็นต้น หลังจากนั้นครูและนักเรียนจะร่วมกันอภิปรายถึงลักษณะนิสัยที่ควรเป็น

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับมโนภาพ
แห่งตน และบทบาทสมมุติตามลำดับหัวข้อดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
2. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน
 - 2.1 การวิจัยจากต่างประเทศ
 - 2.2 การวิจัยในประเทศ
3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ
4. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ
 - 4.1 การวิจัยจากต่างประเทศ
 - 4.2 การวิจัยภายในประเทศ

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน

มีผู้ให้คำจำกัดความของมโนภาพแห่งตนดังนี้

แฟรนค์เซน (Frandsen. 1961 : 472) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนคือ
ผลรวมของทัศนคติความนึกคิด ความรู้สึกและค่านิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมความสามารถ และ
คุณลักษณะของตนเอง

ออสซูเบลและโรบินสัน (Ausubel and Robinson. 1969 : 405) ให้
ความเห็นว่ มโนภาพแห่งตนเป็นความรู้ความเข้าใจ (Cognitive) และทัศนคติท่าที
(Affective) ของบุคคลที่มีต่อตนเอง

โรเจอร์ (Rogers. 1951 : 497) กล่าวว่า มโนภาพแห่งตนเป็น
การรับรู้สิ่งต่าง ๆ ซึ่งเป็นผลจากการสังเกตตนเองและการรับรู้นี้จะมีโครงสร้างเกี่ยวกับ
รูปร่างลักษณะความหมายของตน ความสัมพันธ์ของตนกับบุคคลอื่น และสิ่งแวดล้อมนี้ขึ้นอยู่กับ
ที่บุคคลอื่นในสังคมมีปฏิกิริยาต่อเขาอย่างไร

จากพจนานุกรมของกู๊ด (Good. 1973 : 254) ได้ให้ความหมายของ มโนภาพแห่งตนว่า เป็นการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถ รูปร่างลักษณะการกระทำ กิจวัตรประจำวันของตนเองในฐานะที่เป็นบุคคลหนึ่ง

คินช์ (Kinch อ้างอิงมาจาก นันทิกา แย้มสรวล 2522 : 27) ให้คำจำกัดความว่า มโนภาพแห่งตนเป็นการวัดลักษณะซึ่งแต่ละบุคคลเชื่อว่าเป็นลักษณะประจำของตนเอง เช่น ความทะเยอทะยาน ความฉลาด และบทบาทของตนเอง

อาร์กายล์ (Argyle. 1972 : 160) ให้คำจำกัดความมโนภาพแห่งตนว่า เป็นการที่บุคคลรับรู้เกี่ยวกับตนเอง ประกอบด้วย ชื่อ ความรู้สึกต่อร่างกาย รูปร่างของตนเอง เพศ และอายุ

แคนโด (Kando. 1972 : 168) ได้ให้ความหมายของมโนภาพแห่งตนว่า เป็นการจักลักษณะ ซึ่งแต่ละบุคคลเชื่อว่าเป็นลักษณะประจำของตนเอง เช่น ความฉลาด และบทบาทของตนเอง

พรหมทิพย์ เกษะนันท์ (พรหมทิพย์ เกษะนันท์ 2517 : 56) ได้สรุปความหมายของมโนภาพแห่งตนว่า เป็นความนึกคิดเกี่ยวกับตนเองที่เป็นส่วนสำคัญอันเป็นแกนแท้ของตน มีคุณลักษณะประจำที่ตนคิดว่าเป็นตัวเองตลอดเวลา ทุกสถานที่

สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตน หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อตนเอง ทั้งในค่านร่างกาย และจิตใจ ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และสิ่งแวดล้อม ซึ่งบุคคลได้รับหรือเกี่ยวข้อง ซึ่งความรู้สึกของบุคคลนี้ไม่จำเป็นจะต้องเหมือนกับผู้อื่นรู้สึกของตน

นักจิตวิทยาเห็นความสำคัญของมโนภาพแห่งตนอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมและการปรับคนของบุคคล หากมโนภาพเกี่ยวกับตนเองมีความมั่นคง บุคคลก็จะสามารถปรับตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากบุคคลมีมโนภาพที่ดีเกี่ยวกับตนเอง จะทำให้มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง ไม่มีปมค้อย สามารถปรับตนได้อย่างถูกต้อง มีความกระตือรือร้นในกิจกรรมต่าง ๆ ถ้าหากบุคคลมีมโนภาพที่ไม่ดีเกี่ยวกับตนเองจะเกิดความรู้สึกเป็นปมค้อย ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามใช้วิธีปรับตนด้วยความคับข้องใจแบบต่าง ๆ ไม่มีความมั่นคงทางอารมณ์ (ประนอม สโรชมาน 2520 : 95)

เอนกกุล กริแสง (เอนกกุล กริแสง 2521 : 95 - 97) ได้เขียนอธิบายเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตนว่า มโนภาพเกี่ยวกับตน (Self Concept) เป็นองค์ประกอบของบุคลิกภาพ เพราะเป็นแกนกลางของรูปแบบของบุคลิกภาพ และมีอิทธิพลต่อการสร้าง

ลักษณะถาวร ของพฤติกรรม บุคลิกภาพจะเป็นผลรวมของมโนภาพเกี่ยวกับตนเองหลายด้าน มโนภาพในแต่ละด้านจะเป็นผลของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและสิ่งแวดล้อม มโนภาพขั้นแรกจะเกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ภายในครอบครัว มโนภาพขั้นต่อไปจะเกิดจากบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับกลุ่มชนต่าง ๆ นอกบ้าน มโนภาพเกี่ยวกับตนเองขั้นแรกนี้มีอิทธิพลต่อการเลือกสถานการณืที่ทำให้เกิดมโนภาพขั้นต่อ ๆ ไป และการผสมผสานระหว่างมโนภาพเกี่ยวกับตนเองในด้านต่าง ๆ จะเป็นผลสำเร็จเรียบร้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับความกลมกลืนระหว่างมโนภาพขั้นแรกและมโนภาพขั้นต่อไปเหล่านั้น เช่น เด็กที่เป็นศูนย์กลางของความสนใจเอาใจใส่ของทุกคนในครอบครัว อาจจะต้องเปลี่ยนมโนภาพเกี่ยวกับตนเองเมื่ออยู่นอกบ้าน เพราะฐานะของเขาเปลี่ยนไป ความกลมกลืนระหว่างมโนภาพขั้นแรกและมโนภาพขั้นต่อไป จะมีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเด็ก ความสัมพันธ์กับบุคคลภายนอก จะมีอิทธิพลต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเองเป็นอย่างมาก



ภาพประกอบ 1 แสดงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อมโนภาพเกี่ยวกับตนเอง
(เอนกกุล กริแสง 2521 : 168-170)

นักจิตวิทยาการศึกษาหลายท่าน ได้เขียนเกี่ยวกับมโนภาพแห่งตน เช่น แสตรังค์ รัส (Strang, Ruth. 1957 : 78) ได้กล่าวว่า การเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน ของแต่ละบุคคลจะเกิดขึ้นในตอนที่ชีวิตได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงระยะของการที่บุคคลเริ่มต้นมีพัฒนาการในตน และ นวลละออ สุภาพล (นวลละออ สุภาพล 2523 : 26 - 29) ได้เขียนไว้ว่า วัยเด็กตอนปลาย (เด็กหญิงอายุ 6 ถึง 10 ปี เด็กชายอายุ 6 ถึง 12 ปี) เป็นวัยที่ค่อย ๆ พัฒนามโนภาพเกี่ยวกับตน จากการรับรู้ ว่าเพื่อน ๆ มองตนในลักษณะใด วัยนี้เป็นวัยที่มีพัฒนาการที่สำคัญระยะหนึ่งของชีวิต โดยเฉพาะการวางรากฐานทางค่านิยมและการปรับตัว คาโอรุ ยามาโมโต (Kaoru Yamamoto. 1972 : 116) มีความเห็นว่ามโนภาพแห่งตนในวัยเด็กเริ่มต้นจากบ้าน โรงเรียน สิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ โดยเฉพาะบ้านและโรงเรียนจะช่วยให้เด็กมีการพัฒนามโนภาพแห่งตนอย่างมาก และการที่ครูทำโทษเด็กที่ตอบผิด ให้รางวัลเด็กที่ตอบถูกก็ไม่ช่วยให้เด็กเกิดความมั่นใจในตนเองเลย เป็นที่ยอมรับว่ามโนภาพแห่งตนมีส่วนสำคัญอย่างมากที่จะบันดาลให้บุคคลมีพฤติกรรมไปในทางที่ดีหรือไม่ดี ดังที่ แมคแคนเลส (McCandless. 1967 : 291) กล่าวว่า บุคคลที่มีมโนภาพแห่งตนดี จะมีลักษณะอุปนิสัยที่ดี มีความกังวลต่ำ สามารถปรับตัวได้ดี มีความอยากรู้อยากเป็นคนเด่น มีความสัมพันธ์ในกลุ่มดี มีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง และมีกลวิธีป้องกันตัวต่ำ ซึ่งตรงกับ มุสเซน (Mussen and Others. 1969 : 489) ที่มีความเห็นว่าเด็กที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ส่วนมากจะมีความวิตกกังวลสูง มีปัญหาทางอารมณ์ และการปรับตัว ชอบทำตัวอยู่ห่างจากสังคม เก็บตัวและขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง ทำให้ไม่กล้าแสดงความคิดเห็นด้วยคำพูด

2. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน

ได้มีการค้นคว้าและวิจัยในเรื่องมโนภาพแห่งตนมานาน และพบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กับการเรียนของนักเรียน ดังเช่น จากการวิจัยของ โคช (Koch. 1972 : 1081 - A) ที่ได้ทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตน และ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 602 คน และครู จำนวน 26 คน ในรัฐวิสคอนซิน พบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และในปีเดียวกันนี้ โคมอริตะ (Komorita, 1972 : 6809 - A) ซึ่งได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนพยาบาล จำนวน 503 คน ก็พบว่ามโนภาพแห่งตนมีผลต่อสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเช่นเดียวกัน ส่วนเพอร์คีย์ (Purkey, 1970 : 15) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนสูง และนักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ปรากฏว่า ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ในทำนองเดียวกัน ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำไปด้วย

นอกจากนี้ โจนส์ (Jones, 1970 : 201) ก็ได้ทำการศึกษาเรื่องเดียวกัน คือ ศึกษาหาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ตนเองกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต จำนวน 872 คน โดยใช้แบบทดสอบ Who am I Technique Self Concept of Ability, Self Expectation Inventory และ Scholastic Aptitude Test พบว่ามีความสัมพันธ์กันในทางบวก และเฟนิมาร์ (Fenimare, 1968 : 447) ได้ทำการวิจัยเรื่องมโนภาพแห่งตนกับการอ่าน โดยใช้กลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยวอชิงตัน จำนวน 107 คน มาฝึกการอ่านกับคลีนิกฝึกการอ่านของมหาวิทยาลัย โดยทำการทดสอบก่อนและหลังจากการฝึก ปรากฏว่า นักศึกษาที่มีการอ่านดีขึ้น จะมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้นด้วย ในปี ค.ศ. 1964 โบว์แมน (Bowman, 1964 : 4536 - A) ได้ศึกษามโนภาพแห่งตนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นเวลานาน 2 ปี พบว่ามโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นอกจากนี้ เนล (Nails, อ้างอิงมาจาก สิทธิโชค วรานุสันติกุล 2514 : 3) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของสิ่งกีดขวางกับเด็กที่มีผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน และเมื่อจัดโครงการให้นักเรียนมีพัฒนาการในสิ่งกีดขวางกับตนแล้ว พบว่า นักเรียนมีสิ่งกีดขวางกับตนเพิ่มขึ้นด้วย

นอกจากมโนภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้ว มีผู้วิจัยมโนภาพแห่งตนที่เกี่ยวข้องในคำอื่น ๆ อีก คือ เอลเลอร์แมน (Ellerman. 1974 : 2822 - A) ได้ศึกษาผลของการบันทึกภาพกิจกรรมการสอนโดยใช้วิดีโอเทปที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนของนักศึกษาฝึกสอน โดยเอลเลอร์แมนได้ทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของนักศึกษา ก่อนและหลังการฝึกสอนด้วยแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนชื่อ L.S.U. Teacher Concept Scale ปรากฏว่านักศึกษาฝึกสอนมีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนระหว่างการฝึกสอนในทางบวก คล้าย ๆ กับ สวินนี (Sweeney. 1972 : 2247 - A) ได้ศึกษาการปรับปรุงมโนภาพแห่งตนของนักเรียนระดับมัธยมปลาย โดยใช้ภาพยนตร์และวิดีโอเทป แบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม ในกลุ่มทดลองกลุ่ม 1 ภาพยนตร์เกี่ยวกับเรื่องมโนภาพแห่งตน กลุ่มทดลอง 2 ภาพที่บันทึกวิดีโอเทป แล้วจึงทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนด้วยแบบทดสอบ Tennessee Self Concept Scale ส่วนกลุ่มควบคุมทำการทดสอบเลย ผลการวิจัยพบว่า การให้ภาพยนตร์และวิดีโอเทปทำให้นักเรียนมีคะแนนทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนสูงขึ้น

มโนภาพแห่งตนมีผลต่อการปรับตัวทางสังคมของบุคคล ดังรายงานการวิจัยของ ริชมอนด์ (Richmond. 1971 : 425) ซึ่งได้ศึกษาเรื่องสังคมมิติกับมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 จำนวน 204 คน โดยใช้เครื่องมือวัดมโนภาพแห่งตน นำคะแนนมาวิเคราะห์องค์ประกอบ พบว่าการประมาณค่าตนเองมีองค์ประกอบ คือ การยอมรับของบิดามารดา การไม่ยอมรับตนเอง การไม่ยอมรับของผู้อื่น อำนาจ หรืออาวุธ ซึ่งฮาเหม็ด (Hamed. 1967 : 37 - 225) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างมโนภาพแห่งตนกับโครงสร้างของบุคลิกภาพ โดยใช้แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน Tennessee Self Concept Scale พบว่า มโนภาพแห่งตนมีลักษณะไปในทางที่ดี จะมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในปี ค.ศ. 1969 เวนด์แลนด์ (Wendland. 1969 : 2642 - A) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสถานที่อยู่อาศัยกับมโนภาพแห่งตน กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กนิโกรและเด็กผิวขาว จำนวน 685 คน อาศัยอยู่ตามแหล่งต่าง ๆ ในเมือง หนูบาน และชนบท

ทางไกล โดยใช้แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน Tennessee Self Concept Scale
ปรากฏว่า เด็กในชนบทมีมโนภาพแห่งตนดีกว่าเด็กที่อยู่ในเมืองใหญ่ ๆ

ในวงการศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย มีผู้สนใจศึกษาเรื่องมโนภาพแห่งตนในแง่
ต่าง ๆ ดังเช่น

กาญจน์ แก้วทอง (กาญจน์ แก้วทอง 2522 : 20 - 34) ได้ทำ
การศึกษาถึงการใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นใน
สถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช โดยศึกษากับเด็กวัยรุ่น จำนวน 40 คน ทำการทดสอบ
ครั้งแรกด้วยแบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตนหลังจากทดสอบครั้งแรกแล้ว ให้เด็กดูแม่แบบ
ซึ่งเป็นภาพสไลด์ จำนวน 19 ภาพ ซึ่งเป็นเรื่องราวของเด็กชายคนหนึ่ง หลังจากดู
สไลด์ก็ทำการทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนโดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมทันทีที่ดูแม่แบบจบ
ผลจากการศึกษานี้ พบว่าเด็กกลุ่มทดลองซึ่งได้ดูสไลด์ประกอบคำบรรยายภาพอันเป็น
แม่แบบแล้วมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมได้ทำการทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน
2 ครั้ง มีคะแนนเฉลี่ยไม่เปลี่ยนแปลง แสดงว่าแม่แบบมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนภาพ
แห่งตน

นันทิกา แยมสรวล (นันทิกา แยมสรวล 2522 : 87) ได้ศึกษาเรื่อง
การศึกษาสถานภาพของครอบครัวที่สัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตน และพฤติกรรมตอบสนอง
ระหว่างบุคคลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี โดยทำการศึกษากับ
นักเรียน จำนวน 581 คน พบว่า

1. นักเรียนที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมระดับสูง ระดับกลาง
และระดับต่ำ มโนภาพแห่งตนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. นักเรียนที่มีสภาพการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยแบบให้ความ
คุ้มครอง และแบบทอดทิ้ง มีมโนภาพแห่งตนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนที่มีสถานภาพการสมรสของบิดามารดาแบบอยู่ด้วยกัน แบบ
แยกกันอยู่ หย่าร้าง หรือฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดถึงแก่กรรม มีมโนภาพแห่งตนแตกต่างกันอย่างมี
นัยสำคัญทางสถิติ

จุมพล พลภักตร์ชิน (จุมพล พลภักตร์ชิน 2515 : 77) ได้ศึกษาเรื่อง
มโนภาพแห่งตน (Self Concept) ความวิตกกังวล (Anxiety) ความเกรงใจ
และลักษณะความเป็นผู้นำ (Leadership) ของนักเรียนที่เป็นผู้นำและนักเรียนที่เป็น
ผู้ตามในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2524 และพบว่า

1. ผู้นำมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่านักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
2. ผู้นำทั้งชายและหญิงมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่าผู้ตาม
3. ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูง มีความวิตกกังวลน้อย เนื่องจากเป็นผู้
รู้จักเกี่ยวกับตนเอง และสิ่งแวดล้อมได้ถูกต้องกับสภาพความเป็นจริง

ไฉน มีวิริยะเกิด (ไฉน มีวิริยะเกิด 2514 : 33 - 34) ได้ศึกษา
มโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นชายและหญิงจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคม
ระดับต่ำ ในโรงเรียนกรุงเทพ อายุ 12 - 17 ปี จำนวน 200 คน พบว่า เด็ก
วัยรุ่นจากครอบครัวชั้นกลางมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่าเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ

บังอร เสตนนท์ (บังอร เสตนนท์ 2512 : 67) ได้ศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างตนเองที่คิดว่าตนเป็น และตนเองที่คิดอยากจะเป็นของเด็กวัยรุ่นอายุ
13 - 16 ปี พบว่าการยอมรับตนเองของวัยรุ่นขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายประการ
โดยเรียงลำดับความสำคัญ ดังนี้ การเลี้ยงดูของผู้ปกครอง สภาพครอบครัว สถานภาพ
ทางสังคม หน้าที่พิเศษและตำแหน่งที่ได้รับในโรงเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ปี พ.ศ. 2514 จรัล พรหมคำตัน (จรัล พรหมคำตัน 2514 : 45)
ได้ศึกษาเรื่องมโนภาพแห่งตนและความเข้าใจในการอ่านของเด็กวัยรุ่นในชนบท ซึ่งมี
อายุระหว่าง 14 ถึง 19 ปี จำนวน 300 คน โดยใช้แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน
Tennessee Self Concept Scale และแบบทดสอบความเข้าใจในการอ่าน
พบว่า เด็กวัยรุ่นชายและหญิงมีมโนภาพแห่งตนโดยทั่ว ๆ ไปไม่แตกต่างกัน และใน
ปีเดียวกัน สิทธิโชค วรานุสันติกุล (สิทธิโชค วรานุสันติกุล 2514 : 71) ได้ศึกษา
เรื่องมโนภาพเกี่ยวกับตน ความแตกต่างและความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้น

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 219 คน พบว่า

1. นักเรียนที่มีมีโนภาพแห่งตนสูง มีความเข้าใจในการอ่านดีกว่า
เด็กที่มีมีโนภาพแห่งตนต่ำ
2. เด็กหญิงมีมีโนภาพแห่งตนสูงกว่าเด็กชาย
3. เด็กที่มีลักษณะความเป็นผู้นำสูง มีมีโนภาพแห่งตนสูงกว่าเด็กที่มี
ลักษณะความเป็นผู้นำต่ำ
4. เด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีมีโนภาพแห่งตนสูงกว่าเด็ก
ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

3. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมุติ

จอห์น แอล เทเลอร์ และเร็กซ์ แวลฟอร์ด (John L. Taylor and Rex Walford. 1972 : 19) ได้ให้ความหมายของบทบาทสมมุติว่า การแสดงบทบาทสมมุติเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สวมบทบาทในสภาพการณ์ต่าง ๆ เพื่อฝึกว่าตนควรมีพฤติกรรมแบบใด จึงจะแก้ปัญหาใดดีที่สุด ผู้แสดงต้องรับบทบาทของตน เพื่อให้เข้าใจและมีอารมณ์ในการแสดง

คีธ เดวิส (Keith Davis. อ้างอิงมาจาก เขียวพา เกษะคุปต์ 2517 : 67) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาทสมมุติว่า เป็นการจัดสภาพการณ์ เพื่อให้ผู้แสดงได้มีโอกาสแสดงออกตามธรรมชาติ โดยอาศัยบุคคลิกภาพ หรือเปิดโอกาสให้ผู้แสดงหลายคน

หรือคนเดียวก็ได้ระยะเวลาที่ใช้ในการแสดงจะใช้เวลาเพียงช่วงสั้น โดยมุ่งให้
ผู้แสดงและสมาชิก ได้เรียนรู้จากการสังเกต หรือการวิเคราะห์บทนั้น

จอห์น ลี (Lee. 1974 : 316) ได้ให้ความหมายของการแสดงบทบาท
สมมุติว่า การแสดงบทบาทสมมุติ หมายถึง การเรียนรู้จากการดูบทบาทของผู้แสดง
ในสถานการณ์จำลอง ซึ่งผู้แสดงบทบาทสมมุติจะต้องคิดคำพูด และแสดงท่าทางโดยไม่
การเตรียมบทพูดไว้ล่วงหน้า

กรมวิชาการ (กรมวิชาการ 2522 : 22-23) ได้เขียนถึงบทบาทสมมุติว่า
การแสดงบทบาทสมมุติเป็นกิจกรรมที่จะให้นักเรียนได้แสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง
เลียนแบบของจริง ความที่ตนคิดว่าควรจะเป็น เช่น ท่าเดิน ท่ากลืน ท่าวิ่ง ท่าโกรธ
กลัว หรือการแสดงบทบาทสมมุติเป็นพ่อแม่ พี่น้อง เสนาบดีของ ตำรวจจับผู้ร้าย เป็นทหาร
ตำรวจ แม่ค้า ฯลฯ โดยที่คิดแสดงท่าเองว่า ถ้าเป็นคนนั้นจะลงท่าท่าอย่างนั้น
พูดอย่างนี้ ในการแสดงนั้น ครูต้องพยายามแทรกสิ่งที่ต้องการเน้นหรือเนื้อหาที่ต้องการฝึก
เช่น ท่าทาง มารยาทในการพูดการแสดง คำและสำนวน น้ำเสียง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม
การแสดงที่นำมาแสดงครั้งแรกในคอนโดของบทเรียน จะทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน ได้ใช้ความคิด
ได้แสดงท่าทางเลียนแบบ และออกความคิดเห็น เป็นการฝึกทักษะในการเรียนภาษาได้
เป็นอย่างดี

บทบาทสมมุติที่ใช้ประกอบการเรียนการสอน อาจแบ่งได้เป็น 3 ประเภท

1. การแสดงแบบละคร วิธีแสดงแบบนี้ผู้แสดงจะต้องฝึกซ้อมแสดงท่าทาง
หรือบทพูดมาล่วงหน้า
2. การแสดงทันทีทันใด วิธีนี้ผู้แสดงไม่ต้องฝึกซ้อมเมื่อเรียนไปถึงคอนโด
ก็ออกมาแสดงได้ทันที โดยแสดงไปตามความรู้สึกนึกคิดของตน
3. การแสดงโดยครูและนักเรียนร่วมกันกำหนดเรื่องราวขึ้น เป็นการ
ผสมระหว่างแบบที่ 1 และแบบที่ 2 คือ ผู้แสดงจะต้องแสดงตามบทบาทที่คิดขึ้นเองบ้าง
และตามกำหนดไว้บ้าง

เพื่อให้การแสดงบทบาทสมมุติดำเนินไปด้วยดี ขอเสนอแนะขั้นตอนในการแสดงไว้ดังนี้

1. เตรียมการโดยรวมรอบ ค่อยๆ การเลือกและวางแผนของเรื่องไว้

ล่วงหน้า

2. คัดเลือกผู้แสดงที่เหมาะสม

3. สรุปรูปสถานการณ์ใหญ่ให้ผู้แสดงเข้าใจอย่างถ่องแท้ก่อนการแสดง

4. การเตรียมความพร้อมก่อนแสดง เช่น การจัดฉาก จัดห้อง

เตรียมตัว ส่วนผู้ไม่ได้แสดงให้เป็นผู้สังเกต

5. ขณะแสดงควรให้นักเรียนได้แสดงบทบาทที่ได้รับมอบหมาย ถ้าผิดพลาด ไม่ควรขัดกลางคัน ควรรับแก้ไขภายหลัง

6. เมื่อแสดงจบแล้ว ควรมีการอภิปรายผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์กัน อันจะได้แนวความคิดที่กว้างขวางยิ่งขึ้นจากทัศนะของนักเรียนเอง ทั้งในแง่ผู้แสดงและผู้ชมการแสดง

ในด้านเทคนิคการแสดงบทบาทสมมุติ ได้มีผู้ศึกษาไว้ดังนี้

ชอร์ (Shaw) กับ เมเออร์ (Maier) และ The Adult Education Association of U.S.A. ได้เสนอเทคนิคการแสดงบทบาทไว้หลายประการคือ

1. การแลกเปลี่ยนบทบาท (Role Reversal) เป็นวิธีการที่ผู้แสดงจะหมุนเวียนกับบทบาทที่กำหนดไว้ในสภาพหนึ่ง จนครบทุกบทบาทวิธีนี้จะช่วยให้ผู้แสดงเข้าใจบทบาทอย่างแท้จริง

2. การแสดงโดยมีลูกคู่ (Doubling) วิธีการนี้เป็นวิธีที่ช่วยให้ผู้แสดงได้เปิดเผยความรู้สึก หัตถ์คติ และความคิดเห็นของตนโดยผ่านการแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ (open communication) การแสดงบทบาทวิธีนี้ ผู้ช่วยหรือลูกคู่ (Double) จะเป็นผู้ช่วยการแสดงโดยแสดงหัตถ์คติที่เขาคิดว่าผู้แสดงรู้สึก แต่ไม่แสดงออกมา

3. การแสดงบทบาทที่มีผู้มากกว่า 1 คน (Mass Doubling) วิธีนี้เหมือนวิธีที่ 2 แต่มีผู้มากกว่า 1 คน เพื่อช่วยให้เกิดความคิดหลาย ๆ ความคิด

4. การแสดงบทบาทที่ผู้แสดงรำพึงกับตนเอง (Soliloquy) โดยสร้างบทบาทใหญ่แสดงรำพึงออกมาดัง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ผู้แสดงและกลุ่มเกิดความเข้าใจ หัสนคติและความรู้สึกที่ดีต่อกัน

5. การแสดงบทบาทผสม (Multiple Role-Playing) บทบาทเดียวกันแต่อาจแสดงพร้อม ๆ กันหลาย ๆ กลุ่ม และมีการอภิปรายกลุ่ม

6. การแสดงบทบาท 2 บทบาท (Monodrama) วิธีการนี้เป็นการให้ผู้แสดงคนเดียวแสดงบทบาท 2 บทบาท โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทกลับไปกลับมา วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้แสดงมีความเข้าใจในบทบาททั้ง 2 ได้ดีขึ้น

7. การใช้วิธีกุภาพสะท้อน (The Mirror Technique) วิธีการนี้ใช้การแสดงเป็นหมู่ โดยนำปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในกลุ่มมาแสดง เพื่อช่วยให้เจ้าของปัญหาได้เห็นตนเองว่าเป็นอย่างไร จากการดูเพื่อนแสดงบทบาทของตน ซึ่งเปรียบเสมือนกระจกเงาสะท้อนให้เห็นภาพตนเอง เช่นในกลุ่มมักมีผู้ที่ออกไม่กล้าแสดงตัวหรือแสดงบทบาท ครูจะนำวิธีการนี้มากระตุ้นให้เขาเห็นตนเองและกล้าแสดงออกมากขึ้น

8. การหมุนเวียนบทบาท (Role Rotation) วิธีการนี้จะใช้ได้เมื่อต้องการคำตอบเกี่ยวกับปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ การให้ผู้แสดงหมุนเวียนบทบาท จะช่วยให้ได้รับการตอบสนองเกี่ยวกับปัญหานั้นได้หลายวิธี ซึ่งจะช่วยให้เปรียบเทียบวิเคราะห์และสรุปปัญหานั้นได้

9. วิธีการเสียดสี (The Skit-Completion Method) วิธีนี้เป็นการแสดงบทบาทจำลองที่ใช้กับผู้ชมจำนวนมาก ๆ ได้ การแสดงที่จะให้บรรลุความขบขันหรือการเสียดสีที่ต้องการ จะต้องกำหนดบทบาทที่จะแสดงน้อย ๆ และเน้นส่วนที่เป็นความขัดแย้งให้ชัดเจนขึ้น การแสดงบทบาทจำลองโดยวิธีนี้จะเริ่มด้วยการดำเนินเรื่องตามบทที่เขียนไว้ (Script) ซึ่งจะใช้เพื่อขยายข้อมูล และช่วยสร้างสถานการณ์ที่จะช่วยให้สมาชิกสามารถศึกษาบทบาทต่าง ๆ ได้

10. การแลกเปลี่ยนบทบาทเป็นกลุ่ม (Group Role Reversal) วิธีการนี้จะใช้

เพื่อให้สมาชิกเข้าใจถึงความรู้สึก ความคิด และทัศนคติของผู้อื่น โดยกำหนดให้สมาชิกทุกคนในกลุ่มได้รับบทบาทของสมาชิกผู้อื่นภายในช่วงเวลาหนึ่ง แล้วกลุ่มจะได้รับปัญหาซึ่งสมาชิกทุกคนจะต้องร่วมกันแก้ไข โดยการสวมบทบาทของผู้อื่นที่เขาแสดงอยู่ และในช่วงสุดท้ายของการแสดง จะเป็นการอภิปรายเกี่ยวกับการรับรู้ที่สมาชิกได้รับจากการแสดงบทบาทของผู้อื่น

11. การแสดงบทบาทของผู้อื่น (Audience Role-Playing) วิธีการนี้ใช้กับผู้ฟังเป็นจำนวนมาก ๆ โดยจุดประสงค์ที่สำคัญคือ เพื่อให้สมาชิกของกลุ่มผู้ชมเกิดความรู้สึกและทัศนคติ วิธีการนี้จะเริ่มจากการสร้างทัศนคติในทางลบให้แก่ผู้ชม แล้วจะมีการให้ประสบการณ์ใหม่หลายชนิด ซึ่งจะช่วยให้ผู้ชมค้นพบทัศนคติที่ดีที่สุดในตัวตนเองจากการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้ จะมีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมทุกครั้งที่ได้รับประสบการณ์ใหม่ ทัศนคตินี้สามารถจะวัดได้จากการให้แสดงบทบาท และกรอกแบบสอบถาม หรือให้แต่งเรื่องต่อให้จบ (Shaw และ Maier อ้างอิงมาจาก เขาวพา เคชะคุปต์ 2517 : 70 - 75)

การแสดงบทบาทสมมติเป็นสิ่งที่ครูจะนำไปใช้ได้มาก เพราะบทบาทสมมติช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้หลายอย่าง ทั้งที่ ทิศนา เทียนเสม (Tisana, Tiansamee. อ้างอิงมาจาก วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ 2522 : 18 - 20) ได้เขียนประโยชน์ของการแสดงบทบาทสมมติไว้ดังนี้

1. ช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจว่า พฤติกรรมทุกพฤติกรรมย่อมมีสาเหตุ ผู้เรียนได้แสดงบทบาทต่าง ๆ ภายในสภาพการณ์ที่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขบางประการ จะทำให้ผู้เรียนเข้าใจถึงสาเหตุและแรงผลักดันต่าง ๆ ที่ทำให้คนจำต้องแสดงพฤติกรรมออกมาเช่นนั้น

2. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น การที่ผู้เรียนได้แสดงบทบาทเป็นบุคคลอื่น จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ว่าผู้อื่นมีความคิดและรู้สึกอย่างไร ความเข้าใจนี้จะทำให้ผู้เรียนรู้จักฝึกฝนการเอาใจเขามาใส่ใจเรา "จึงเป็นที่คาดหวังว่าเมื่อผู้เรียนได้รู้จักการแสดงบทบาทสมมติแล้ว จะสามารถสร้างความสัมพันธ์กับคนอื่น ๆ ในชีวิตจริงได้ดีขึ้น"

3. ช่วยลดความตึงเครียดของผู้เรียน กล่าวคือ ในบางครั้งผู้เรียนอาจเกิดความตึงเครียด และทำให้แสดงออกในรูปพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เช่น กลั่นแกล้งเพื่อน ซึ่งจะส่งผลเสียต่อการเรียนได้ การแสดงบทบาทสมมุติ จะช่วยให้ผู้เรียนได้ระบายความรู้สึกนั้น ๆ ออกมา ทำให้ผ่อนคลายความเครียดได้

4. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มีโอกาสสำรวจค่านิยมของตนและหาหลักยึดเหนี่ยวในการดำรงชีวิตของตน ในขณะที่ผู้เรียนแสดงบทบาทสมมุติอยู่นั้น ผู้เรียนจะมีการกระทำหรือการตัดสินใจที่แสดงให้เห็นค่านิยมของตนโดยไม่รู้ตัว

5. ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองในทางที่ดีขึ้น คือ จะมีความมั่นใจมากขึ้น สามารถปรับตัวได้ รู้จักตัดสินใจได้ด้วยตนเอง มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าแสดงออก กล้าคัดค้านเมื่อถึงคราวที่จำเป็น เมื่อผู้เรียนสามารถพัฒนาความรู้สึกที่ดีเกี่ยวกับตนเองได้ ก็นับว่าเป็นพื้นฐานของความเจริญทางจิตใจที่จะส่งผลให้ผู้นั้นสามารถดำรงชีพอยู่อย่างปกติสุข และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และการปฏิบัติตนให้ถูกต้องเหมาะสมในหลาย ๆ บทบาท เพราะคน ๆ หนึ่งมักจะมีหลายบทบาทในชีวิตจริง เช่น เป็นพี่ เป็นลูก เป็นหลาน เป็นนักเรียน เป็นครู เป็นหัวหน้าชั้น หัวหน้าทีมกีฬา เป็นต้น ผู้เรียนควรมีโอกาสฝึกฝนบทบาทต่าง ๆ นี้ เพื่อช่วยเหลือในการสำรวจ และค้นภาพพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม

7. ช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนในสังคม มนุษย์เป็นสัตว์สังคม ดังนั้น การเรียนรู้ การประพฤติปฏิบัติที่เหมาะสม จึงเป็นสิ่งที่จำเป็น การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยฝึกการปฏิบัติตนในสังคมได้มาก

8. ช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกการแก้ไขปัญหาและการตัดสินใจ การแสดงบทบาทสมมุติแทบทุกบทบาท จะมีสถานการณ์ที่มีความขัดแย้งอยู่ ผู้แสดงจึงต้องรู้จักแสวงหา ทั้งสมมุติฐาน คาคะเน และคิดในหลาย ๆ แง่ ทั้งต้องใช้วิจารณญาณไหวพริบแก้ปัญหา การแสดงบทบาทสมมุติจึงเป็นการฝึกฝนในแง่นี้ได้เป็นอย่างดี

9. ช่วยฝึกให้ผู้เรียนปฏิบัติตามขั้นตอน "รู้สึก คิด กระทำ" โดยปกติแล้วเมื่อผู้เรียนเผชิญปัญหา ก็จะเกิด "รู้สึก แล้วจะ กระทำ" ไปตามความรู้สึกนั้นทันที แล้วจึงจะทวนกลับมา "คิด" หาวิธีที่ดีกว่า จึงเท่ากับเป็นขั้นเป็นตอน "รู้สึก กระทำ คิด" แต่การแสดงบทบาทสมมุติจะช่วยให้ผู้เรียนทำตามขั้นตอนที่ดีกว่า คือ "รู้สึก คิด กระทำ" แทน

10. ช่วยพัฒนาความสัมพันธ์ในกลุ่มผู้เรียนได้ดีขึ้น ในการทำงานร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีปัญหาขัดแย้งกันซึ่งจะทำให้เกิดความไม่เข้าใจและแยกแยะกันได้ "และถ้าหากความสัมพันธ์ภายในกลุ่มเองล้มเหลว ย่อมจะทำให้การเรียนเป็นกลุ่มไม่ได้ผลอีกด้วย" การแสดงบทบาทสมมติจะช่วยแก้ไขได้ เพราะเป็นการฝึกให้ผู้เรียนยอมรับผู้อื่น ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคลและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น อันจะเป็นแนวทางนำไปสู่ความเข้าใจและความสามัคคีในที่สุด

11. ช่วยให้ผู้เรียนรู้ถึงความต้องการของผู้เรียน ผู้เรียนส่วนมากจะไม่แสดงความต้องการของตนออกมาอย่างเด่นชัด และเมื่อครูให้แสดงบทบาทสมมติ ก็จะแสดงความเป็นตัวของตัวเองออกมาโดยไม่รู้ตัว เป็นการเปิดโอกาสให้ครูเข้าใจผู้เรียนได้มากขึ้น และสามารถให้ความช่วยเหลือได้ถูกต้อง

4. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทสมมติ

มีนักการศึกษาให้ความสนใจและทำการวิจัยการใช้บทบาทสมมติเพื่อปลูกฝังทัศนคติบางประการ และเพื่อเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็ก คือ

เกลเลอร์ (Geller. 1978 : 219) ได้ทดลองใช้บทบาทสมมติประกอบการเรียนเพื่อปลูกฝังการเชื่อฟังกับนักเรียนจำนวน 91 คน ผลปรากฏว่า นักเรียนที่ใช้บทบาทสมมติมีความเชื่อฟังมากกว่ากลุ่มที่เรียนโดยไม่ใช้บทบาทสมมติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ในปีเดียวกัน วากเนอร์ (Wagner. 1978 : 441) ได้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมตีกับนักเรียนอายุ 8 - 9 ปี เกี่ยวกับความเข้าใจ และเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนแสดงเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกกรรณแย่งที่อยู่อาศัย ทั้งนี้ให้นักเรียนใช้ภาษาท่าทางแสดงแทนการพูด ปรากฏว่า นักเรียนเกิดความรู้สึกประทับใจ สงสารและเห็นใจอินเดียนแดงมากขึ้น ในปี ค.ศ. 1977 มาร์ช และเซราฟิกา (Marsh and Serafica. 1977 : 141) ได้ศึกษาความเข้าใจในความยุติธรรม โดยใช้บทบาทสมตีกับนักเรียนอายุ 4 - 10 ปี จำนวน 20 คน จากการวิจัยนี้พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการในเรื่องความยุติธรรมเพิ่มขึ้น

ปี ค.ศ. 1976 มาร์เกส และหลุยส์ (Marguess and Louise. 1976 : 3397 - A) ได้วิจัยเรื่องการใช้บทบาทสมตีกับค่านิยมบางประการของนักเรียน คือความซื่อสัตย์ เคารพในสิทธิของผู้อื่น การพิจารณาผู้อื่น โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง สำหรับ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และใช้เวลา 2 ชั่วโมง สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภายหลังจากการแสดงบทบาทสมมติแล้ว คำนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เปลี่ยนแปลงจากเดิมในเรื่องความซื่อสัตย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนอีก 2 เรื่องไม่แตกต่างกัน คำนิยมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และในปีเดียวกันชุกต์ (Shoudt. 1976 : 2754 - A) ได้ใช้บทบาทสมมุติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนบาล จำนวน 75 คน ปรากฏว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกโดยใช้บทบาทสมมุติมีนิสัยเอื้อเฟื้อมากขึ้นกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปี ค.ศ. 1974 เออร์วิน และแอมบรอน (Irwin and Ambron. 1974 : 91) ได้ทำการวิจัยหาความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับการแสดงบทบาทสมมุติกับเด็กวัย 3 - 7 ปี พบว่า เด็กมีความเข้าใจการกล่าวโทษที่ดีที่สุด การล้างบาปและการปฏิบัติที่ถูกต้องศีลธรรมตามมาเป็นลำดับ ในเวลาใกล้เคียงกัน เทวิส และปีเตอร์ (Traviss and Peter. 1974 : 3581 - A) ได้ใช้บทบาทสมมุติประกอบการเรียนในการปลูกฝังความยุติธรรมกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก็พบว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางศีลธรรมในเรื่องความยุติธรรมดีขึ้นกว่าเดิมเช่นกัน นอกจากนี้ ปี ค.ศ. 1972 คอว์บิน (Corbin. 1972 : 1258 - A) ได้ทำการศึกษากการใช้สถานการณ์จำลองเพื่อเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางการเมืองและเศรษฐกิจและสังคมของเอเชียอาคเนย์ กับนักเรียนระดับ 9 พบว่า หลังจากการทดลองนักเรียนมีทัศนคติเปลี่ยนแปลงแต่ไม่สมบูรณ์นัก

ไม่เพียงแต่ทัศนคติในค่านศีลธรรมเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น บทบาทสมมุติยังสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมบางประการ คือ ในปี 1979 เลเซอร์ (Leyser. 1979 : 7342 - A) ได้ทดลองใช้บทบาทสมมุติกับนักเรียนที่มีสังคมมีติค่า ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 6 จำนวน 65 คน ภายหลังจากการแสดงบทบาทสมมุติแล้ว นักเรียนที่มีปัญหาค่านสังคมสามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ดีขึ้น และ คลอร์กับเบย์ (Clare and Bray. 1978 : 156) ได้ศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้นิทานและให้นักเรียนแสดงอุปนิสัยท่าทางให้เหมือนตัวละครในนิทาน จำนวน 4 เรื่อง จากการทดลองนี้ พบว่า นักเรียนมีทัศนคติและพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ปี ค.ศ. 1977 ลอนนอตตี (Lonnotti. 1977 : 142) ได้ศึกษาการใช้บทบาทสมมุติกับความเห็นประโยชน์ของผู้อื่น และมีความเห็นใจต่อผู้อื่น โดยทำการทดลองกับเด็กอายุ 6 - 9 ปี ภายหลังจากการทดลอง ปรากฏว่าเด็กที่ได้รับการฝึกด้วยบทบาทสมมุติมีพฤติกรรมที่ไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เช่นเดียวกันกับ โคโนเลย์ (Conoley. 1977 : 4977 - A) ได้ใช้บทบาทสมมุติเป็นองค์ประกอบในการเรียนเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 - 5 จำนวน 142 คน ใช้เวลาในการทดลอง 2 สัปดาห์ วันละ 30 นาที ทุกวัน พบว่านักเรียนที่ใช้บทบาทสมมุติเป็นส่วนหนึ่งของการเรียน มีพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

นอกจากการใช้บทบาทสมมุติกับการวิจัยทางด้านทัศนคติและค่านิยมพฤติกรรมต่าง ๆ แล้ว นักการศึกษายังพบว่า การใช้บทบาทสมมุติช่วยในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย ดังผลวิจัยของ แอนเดอร์สัน (Anderson. 1977 : 181) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองโดยใช้บทบาทสมมุติสอน เรื่องการทำความสะอาดบ้าน ผลจากการวิจัยพบว่า การสอนโดยใช้บทบาทสมมุติได้ผลดีกว่าการสอนโดยวิธีบรรยาย ซึ่ง เคนดริก (Kendric. 1974 : 4712 - A) ได้ศึกษาการใช้สถานการณ์จำลองวิชาสังคมศึกษากับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 294 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ใช้เวลาทดลอง 5 สัปดาห์ หลังจากการทดลองแล้วทำการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกันกับ แมคคินเนย์ และโกลเดน (McKinney and Golden. 1973 : 173) ที่ได้ทำการศึกษาการใช้การแสดงละครกับวิชาสังคมศึกษา 26 บท ในเวลา 1 ปี ปรากฏว่านักเรียนในกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มควบคุม

ไม่เฉพาะในวงการศึกษาเท่านั้นที่ใช้บทบาทสมมุติ ในวงการแพทย์โดย โมเรโน ก็นำการแสดงบทบาทสมมุติมาใช้ในการจิตบำบัดผู้ป่วย (ทีศนา แชนมณี 2522 : 5) สำหรับในประเทศไทย มีผลงานการวิจัยเกี่ยวกับการใช้บทบาทสมมุติโดยตรงยังไม่มากคือ ปี พ.ศ. 2523 สุนีย์ ชุมจิต (สุนีย์ ชุมจิต 2523 : 68) ได้ทำการศึกษาเปรียบเทียบ

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติความนิยมสัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" กับการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้บทบาทสมมุติมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกับกลุ่มควบคุมในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และมีทัศนคติความนิยมสัมพันธ์สูงกว่ากลุ่มควบคุมด้วยเช่นกัน

ปี พ.ศ. 2522 วิมลรัตน์ รัชสิทธิ์ (วิมลรัตน์ รัชสิทธิ์ 2522 : 64) ได้ศึกษาการแสดงผลบทบาทสมมุติในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยแบ่งกลุ่มเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผลของการวิจัยพบว่า สัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากหลักฐานการวิจัยเรื่องมโนภาพแห่งตน และการแสดงผลบทบาทสมมุติดังกล่าวนี้เป็นแรงจูงใจที่ทำให้ผู้วิจัยได้ทำการทดลองการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

มโนภาพแห่งตนของนักเรียนจะพัฒนาสูงขึ้นหลังจากการใช้บทบาทสมมุติ

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า และผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัย ได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้า ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนและการหาคูณภาพ
3. การสร้างแบบทดสอบสมมุติ
4. การดำเนินการทดลอง
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้ คือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธี ดังนี้

1. ทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีจำนวน 94 คน ด้วยแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนที่ผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากของ สิริวิโชค วรานุสันติกุล
2. แปลงคะแนนของนักเรียนที่ได้จากการทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนเป็นคะแนนควอไทล์ คัดนักเรียนที่อยู่ในควอไทล์ที่ 1 เป็นกลุ่มที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำไว้จำนวน 30 คน
3. จากกลุ่มนักเรียนที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน โดยใช้วิธีการ Equate group แล้วสุ่มให้กลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มทดลอง และอีกกลุ่มหนึ่งเป็นกลุ่มควบคุม

การสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนและการหาคุณภาพ

ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน จากแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของ ลิทธิโซค วรานุสันติกุล ซึ่งสร้างขึ้นตามแนวความคิดของ ปีแอร์ และ แฮร์ริส (Piers and Harris) กับ กัฟ และ ฮิลบริน (Gough and Heilbrun) ซึ่งหาความเชื่อมั่นได้ .86 โดยดำเนินการสร้างตามลำดับขั้นดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมโนภาพแห่งตน โดยศึกษาจาก คาร์ล โรเจอร์ (Lindzey and Hall ed. 1965 : 429) จากผลงานการวิจัยของ บังอร เสดนนท์ ลิทธิโซค วรานุสันติกุล และจุฬพล พูลภัทรชีวิน

2. ศึกษาวิธีสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน จากรายงานการทดสอบบุคลิกภาพของบุคคล (Self-Report test of Personality) ของโสภา ชูพิกุลชัย ศึกษาจากการเขียนของ คาโอดะ ยามาโมโตะ (Yamamoto, 1972 : 100) เรื่อง ชาวเขาคิดว่าชาวเขาเป็นคนอย่างไร (How I feel about myself) และจากการวัดทัศนคติและบุคลิกภาพของ เช็คคักกี้ โฆวาสินธุ์ (เช็คคักกี้ โฆวาสินธุ์ 2520 : 38 - 70) หลังจากการศึกษาแล้วจึงสร้างแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนทางคำต่อไปนี้

2.1 ด้านความสัมฤทธิ์ผล คือความรู้สึกต่อตนเองทางด้านสติปัญญา การแข่งขันเกี่ยวกับความสามารถ ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะมีความรู้สึกว่าคุณมีลักษณะเป็นคนฉลาด คนเองเป็นสมาชิกของครอบครัว ส่วนผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำจะมีความรู้สึกตรงกันข้าม

2.2 ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล คือความรู้สึกต่อตนเองในด้านการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะรู้สึกว่าตนชอบมีเพื่อน ชอบการสมาคม ยินดีช่วยเหลือผู้อื่น ส่วนผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนต่ำจะรู้สึกตรงกันข้ามและเป็นผู้ที่มองคนในแง่ร้าย

2.3 ด้านการปรับตัวทางอารมณ์ คือความรู้สึกต่อตนเองทางด้านความกดดันของอารมณ์ ความวิตกกังวล ความสุข ความเบื่อหน่าย ผู้ที่มีมโนภาพแห่งตนสูงจะรู้สึกว่าตนเป็นคนร่าเริง มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขที่จะอยู่คนเดียวบ้าง

บางครั้ง รอบคอบ ส่วนที่มีมโนภาพแห่งตนคำจะรู้สึกตรงกันข้าม

3. สร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านต่าง ๆ จำนวน 100 ข้อ แบ่งออกให้ครบทุกด้านตามรายละเอียดในข้อ 2 ด้านละ 33 - 34 ข้อ นำแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนนี้ไปหาความเที่ยงตรง (Face Validity) แล้วนำไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำนวน 120 คน ตรวจและให้คะแนนตามเกณฑ์การวัดของ ลิเคิร์ต (Likert) ดังนี้

แบบทดสอบที่วัดความเป็นเชิงนิมิต (Positive)

เป็นจริงที่สุด	ให้	5	คะแนน
เป็นจริงส่วนมาก	ให้	4	คะแนน
เป็นจริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เป็นจริงน้อย	ให้	2	คะแนน
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

แบบทดสอบที่วัดความเป็นเชิงนิเสธ (Negative) การให้คะแนนจะเป็นไปในทางตรงกันข้ามกับข้อความที่เป็นเชิงนิมิต คือ

เป็นจริงที่สุด	ให้	1	คะแนน
เป็นจริงส่วนมาก	ให้	2	คะแนน
เป็นจริงปานกลาง	ให้	3	คะแนน
เป็นจริงน้อย	ให้	4	คะแนน
เป็นจริงน้อยที่สุด	ให้	5	คะแนน

4. ผู้วิจัยหาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน โดยใช้เทคนิค 25 เปอร์เซนต์ นำมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ t-test คัดเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่า t ตั้งแต่ 2.0 ขึ้นไป ได้จำนวน 40 ข้อ (ทั้งรายละเอียดในภาคผนวก ก.) เป็นแบบทดสอบวัดด้านสัมฤทธิ์ผล 14 ข้อ ด้านความ

สัมพันธ์ระหว่างบุคคล 14 ข้อ และค่าปรับแก้ทางอารมณ์ 12 ข้อ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้
หาความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดทัศนภาพแห่งตน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา
(Coefficient Alpha) ได้ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดทัศนภาพแห่งตนเท่ากับ
0.6909

การสร้างบทบาทสมมุติ

ผู้วิจัยได้ดำเนินขั้นตอนในการสร้างบทบาทสมมุติ ดังนี้

1. สร้างสถานการณ์สำหรับเขียนบทบาทสมมุติ โดยการศึกษาถึงลักษณะ
ของผู้มีทัศนภาพแห่งตนทั้งสูงและต่ำ ทางด้านค่านิยมสัมฤทธิ์ผล คือเป็นผู้ที่มีความรักใคร่
ปรองดองกับเพื่อน เป็นคนสำคัญของครอบครัว เป็นนักเรียนที่ดี เป็นคนขยัน มีเหตุผล
การปรับตัวเกี่ยวกับอารมณ์ คือเป็นคนร่าเริง มองโลกในแง่ดี ไม่อิจฉา ทางด้านปรับตัว
ทางสังคม คือเป็นผู้ที่ขอมมีเพื่อน ชอบตอบแทนบุญคุณ ชอบช่วยเหลือผู้อื่น เข้ากับคนได้
ทุกชั้น ชอบการสมาคม
2. ศึกษาเนื้อหาจากแผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัยชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 4 เช่น เรื่องรักกันช่วยกัน เด็กดี ความซื่อสัตย์สุจริต
3. สร้างบทบาทสมมุติ โดยนำหัวข้อลักษณะนิสัยที่ต้องการปลูกฝังมา
สร้างเป็นบทบาทสมมุติ โดยผู้วิจัยสร้างสถานการณ์และบทบาทสมมุติให้เหมาะสมกับวัยของ
เด็กชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากหนังสือการละครสำหรับครูประถมศึกษา
ของ ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ (ฉวีวรรณ กีนาวงศ์ 2520 : 135) ศึกษาจากบทละครสอน
สังคมศึกษาทางวิทยุ และจากเอกสารวิจัยที่ใช้การแสดงบทบาทสมมุติ จำนวน 15 บท
4. นำบทบาทสมมุติไปทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน
8 คน เพื่อหาข้อบกพร่องของบทบาทสมมุติ คือ ความเหมาะสมของเนื้อหา การใช้ภาษา
และระยะเวลาที่ใช้ในการแสดง

5. นำพบาทดสอบที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปใช้กับกลุ่มทดลองที่กำหนดไว้ 15 คน

การดำเนินการทดลอง

1. แบบแผนของการทดลอง

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest-Posttest Design ซึ่งมีแผนการทดลองดังนี้ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ 2524 : 226)

ตาราง 1 แผนการวิจัยแบบ Randomized Control-Group Pretest Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ER	T ₁	X	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

R แทน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่ม (Random Assigned)

E แทน กลุ่มทดลอง (Experimental Group)

C แทน กลุ่มควบคุม (Control Group)

T₁ แทน การทดสอบก่อนทำการทดลอง (Pretest)

T₂ แทน การทดสอบหลังทำการทดลอง (Posttest)

X แทน การจัดการกระทำ

2. วิธีการทดลองมีลำดับขั้นดังนี้

2.1 การทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนครั้งแรก (Pretest) ให้นำแบบทดสอบวัดมโนภาพ จำนวน 40 ข้อ ไปทดสอบกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษาสหประชาชาติวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 94 คน เพื่อกำหนดกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน พ.ศ.2524

2.2 การดำเนินการทดลอง กระทำเมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 18 ธันวาคม พ.ศ.2524 โดยใช้เวลาระหว่าง 12.20 - 13.00 น. และเวลา 15.40 - 16.20 น. สลับกันระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยผู้วิจัยใช้เนื้อเรื่องเดียวกันทั้ง 2 กลุ่ม แต่ใช้วิธีการต่างกันคือ กลุ่มทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติ ส่วนกลุ่มควบคุมผู้วิจัยเล่าเรื่องให้นักเรียนฟัง เมื่อจบแล้วจึงอภิปรายร่วมกันว่า ถ้านักเรียนพบปัญหาดังเรื่องที่ครูเล่าให้นักเรียนจะมีวิธีแก้ปัญหาอย่างไร หรือบางครั้งเมื่อเล่าจบให้นักเรียนหาว่าปัญหาของเรื่องอยู่ที่ตรงไหน ซึ่งเป็นการอภิปรายและแก้ปัญหาเช่นเดียวกันกับกลุ่มทดลองที่ใช้บทบาทสมมุติ สำหรับขั้นตอนในการใช้บทบาทสมมุติ ผู้วิจัยศึกษาเซฟเทล (Shafetel and Shafetel อ้างอิงมาจากวิลสัน ชัยสิทธิ์ 2522 : 29-37) มีดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ ผู้วิจัยวิเคราะห์จากพฤติกรรมของผู้มีมโนภาพแห่งตนสูง และพฤติกรรมของผู้มีมโนภาพแห่งตนต่ำ ว่าอะไรคือสิ่งที่ต้องการให้นักเรียนได้เรียนรู้ แล้วจึงกำหนดเป็นสถานการณ์และบทบาทสมมุติขึ้น ได้แก่ ความเห็นอกเห็นใจต่อผู้อื่น การรู้จักช่วยเหลือเพื่อน การแก้ปัญหาต่าง ๆ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดสถานการณ์และบทบาทสมมุติให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงไม่ซับซ้อน ก่อนการแสดงผู้วิจัยจะอธิบายเรื่องให้ผู้แสดงเข้าใจก่อน และเพื่อช่วยให้นักเรียนกระตือรือร้น ไม่กล้าแสดงโดยให้นักเรียนได้แสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น ทากระโดดข้ามท้องร่อง ท่าโศกเศร้าเสียใจ ท่าคึกใจ เป็นต้น

2. ขั้นแสดง ผู้วิจัยช่วยโน้มน้าวหัวใจของนักเรียนให้ทราบว่าทุกคนมีโอกาสที่จะประสบปัญหาและจะต้องรู้จักคิดแก้ปัญหานั้น ซึ่งแต่ละคนอาจมี

วิธีการแก้ปัญหาไม่เหมือนกัน ถึงแม้ผู้แสดงจะแสดงให้ชม ส่วนผู้แสดงหลังจากได้รับบทบาทของตนแล้ว จะต้องปรึกษากันอย่างคร่าว ๆ ว่าจะแสดงกันอย่างไร ส่วนบทเจรจา นั้นจะเป็นการเจรจากันโดยไม่มีการเตรียมกันล่วงหน้า

3. ขึ้นอภิปราย หลังจากการแสดงแล้วจะมีการอภิปรายกันระหว่างสมาชิก ว่าตัวละครแสดงไปแล้วนั้นเป็นอย่างไร มีวิธีการแก้ปัญหาที่ดีหรือไม่ ควรมีอะไรแก้ไข หรือเพิ่มเติม โดยผู้วิจัยจะช่วยพูดเสนอแนะหรือกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มพูด ทั้งนี้ผู้วิจัยอาจแทรกการวิจารณ์เพิ่มเติมเพื่อนำไปสู่การแก้ปัญหอย่างอื่นด้วย แต่ในการวิจารณ์ต่าง ๆ จะไม่เกี่ยวข้องกับผู้แสดงว่าแสดงดีหรือไม่ดีอย่างไร

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐาน

1.1 หาค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) โดยใช้สูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 45})$$

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนของนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

1.2 หาค่าความแปรปรวน (Variance) โดยใช้สูตร

$$S^2 = \frac{N \sum X^2 - (\sum X)^2}{N(N-1)} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 63})$$

S^2 แทน ค่าความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

$\sum X^2$ แทน ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

2. หาค่าอ่านาจำแนกเป็นรายข้อของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}} \quad (\text{Edwards. 1957 : 152})$$

t แทน ค่าความแตกต่างระหว่างคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูงและกลุ่มต่ำ

$\bar{X}_H$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบในแต่ละข้อของกลุ่มสูง

$\bar{X}_L$ แทน คะแนนเฉลี่ยของคะแนนคำตอบในแต่ละข้อของกลุ่มต่ำ

S_H^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มสูง

S_L^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนในแต่ละข้อของกลุ่มต่ำ

N_H แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มสูง

N_L แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่างกลุ่มต่ำ

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์

แอลฟา (Coefficient Alpha)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S_t^2} \right\} \quad (\text{Mehrens Lehman. 1978 : 99})$$

α แทน ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบทดสอบแต่ละข้อ

S_t^2 แทน ค่าความแปรปรวนของคะแนนของแบบทดสอบทั้งหมด

n แทน จำนวนข้อของแบบทดสอบ

4. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนในกลุ่มเดียวกัน โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{N \sum D^2 - (\sum D)^2}{N - 1}}} \quad (\text{Ferguson. 1971 : 154})$$

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\sum D$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนการเรียนและหลัง
จากการเรียนนำมาเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคล

$\sum D^2$ แทน ผลรวมของความแตกต่างของคะแนนก่อนการเรียนและหลัง
จากการเรียน นำมาเปรียบเทียบกันเป็นรายบุคคลแต่ละตัว
ยกกำลังสอง

5. เปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนระหว่างกลุ่ม 2 กลุ่ม โดยใช้สูตร

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left(\frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right)}}$$

$$df = n_1 + n_2 - 2 \quad (\text{Ferguson. 1971 : 173})$$

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนนักเรียนกลุ่มควบคุม

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลและแปลผลตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. การเปรียบเทียบโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน
2. การเปรียบเทียบโนภาพแห่งตนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม

ผลการเปรียบเทียบโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน ปรากฏดังตาราง 2

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบโนภาพแห่งตนของกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการเรียนและหลังจากการเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	D	D ²	t
กลุ่มทดลอง	15	165	2315	7.128 ^{**}

$$t_{(.01, 14)} = 2.624$$

จากตาราง 2 แสดงว่าโนภาพแห่งตนของนักเรียนในกลุ่มทดลองภายหลังการเรียนสูงขึ้นกว่าก่อน มีการเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการเปรียบเทียบโนภาพแห่งตนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ปรากฏดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลการเปรียบเทียบโนภาพแห่งตนระหว่างนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียน
กลุ่มควบคุม

กลุ่มตัวอย่าง	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลอง	11.00	35.71	4.4093 ^{**}
กลุ่มควบคุม	3.46	9.40	

$$t(.01, 28) = 2.467$$

จากตาราง 3 แสดงว่าโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่เรียนโดยใช้
บทบาทสมมุติสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่เรียนโดยไม่ได้ใช้บทบาทสมมุติอย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติที่ระดับ .01

จากตาราง 2 และตาราง 3 สรุปได้ว่าโนภาพแห่งตนของนักเรียนจะพัฒนา
สูงขึ้นหลังจากการใช้บทบาทสมมุติ

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้ซึ่งเป็นบทสุดท้าย ได้สรุปผลการวิจัยและนำผลการวิจัยมาอภิปรายถึง จุดอ่อน และการเป็นไปไ้ของการวิจัย และขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางสำหรับการศึกษาค้นคว้าในเรื่องเดียวกันนี้ หรือเรื่องใกล้เคียงเพื่อเป็นหนทางก้าวหน้าของการศึกษาต่อไป ทั้งรายละเอียดดังต่อไปนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

เพื่อศึกษาผลของการพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนภายหลังการใช้บทบาทสมมุติ

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

มโนภาพแห่งตนของนักเรียนจะพัฒนาสูงขึ้นหลังจากการใช้บทบาทสมมุติ

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปีการศึกษา 2524 ของโรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 30 คน ได้จากการทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน และมีคะแนนอยู่ในระดับควอไทล์ที่ 1 (Q_1) ซึ่งมีคะแนน 129.5 ลงมา และแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละ 15 คน ด้วยวิธี equate group แล้วสุ่มเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมโดยวิธีสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาค้นคว้าวิจัยใช้เครื่องมือดังต่อไปนี้ คือ

1. แบบทดสอบวัดทัศนภาพแห่งตน ซึ่งผู้วิจัยดัดแปลงจากแบบทดสอบวัดทัศนภาพแห่งตนของสิทธิโชค วรานุสันติกุล และนำไปหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ และเลือกเอาเฉพาะข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกที่ค่า $\geq$ วิกฤต ตั้งแต่ 2 ขึ้นไป และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบนี้ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .6909
2. บทบาทสมมุติ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยกำหนดบทบาทและสถานการณ์ให้นักเรียนจำนวน 15 บท

วิธีดำเนินการทดลอง

1. เมื่อผู้วิจัยทำการแบ่งกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองแล้ว ได้นำแบบทดสอบไปทดสอบก่อนการเรียนกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดซึ่งมีจำนวน 94 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดทัศนภาพแห่งตนค่า จำนวน 30 คน และแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมจำนวนกลุ่มละ 15 คน
2. ขั้นตอนการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ควบคุมเองทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยให้กลุ่มทดลองแสดงบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ที่ให้จำนวน 15 สถานการณ์ และอภิปรายหลังจากจบการแสดงครั้งหนึ่ง ๆ ส่วนกลุ่มควบคุมผู้วิจัยเป็นผู้เล่าเรื่องให้นักเรียนฟัง เรื่องที่เล่านี้เป็นเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มทดลอง ภายหลังจากที่ฟังเรื่องจบก็อภิปรายเช่นเดียวกันกับกลุ่มทดลอง
3. การทดสอบครั้งหลัง (Post-test) ทดสอบวัดทัศนภาพแห่งตนของนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้ข้อทดสอบชุดเดิม

4. นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดมโนภาพแห่งตนของนักเรียนทั้งก่อนการเรียนและภายหลังการเรียน มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและความแปรปรวนเพื่อนำไปเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากทำการทดลองแล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติดังต่อไปนี้คือ

1. เปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการทดลอง
2. เปรียบเทียบมโนภาพแห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากการดำเนินการทดลอง

สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. มโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและภายหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังจากการเรียนรู้แบบทบาทสมมุติ นักเรียนมีการพัฒนามโนภาพแห่งตนสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. มโนภาพแห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมภายหลังจากการดำเนินการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีมโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั้ง 2 ข้อนี้สรุปได้ว่า มโนภาพแห่งตนของนักเรียนพัฒนาสูงขึ้นหลังจากการใช้บทบาทสมมุติ

การวิจัยปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการทดลองเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้นิทานสมมุติ เปรียบเทียบกับกลุ่มควบคุม ซึ่งไม่ได้เรียนรู้จากการแสดงบทบาทสมมุติ ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตนแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลจากการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้แสดงบทบาทสมมุติ ที่ครูได้กำหนดสถานการณ์มีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้นจากเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่ง เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ และตรงกันกับผลงานวิจัยของ เนล (Nails อ้างอิงมาจาก สิทธิโชค วรานุสันติกุล 2514 : 3) ที่ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของสิ่งใกล้เกี่ยวกับคนที่มียผลต่อสัมฤทธิ์ผลทางการเรียน โดยจัดการกระทำ (treatment) ให้นักเรียนมีพัฒนาการในภาพมโนภาพแห่งตน พบว่า นักเรียนมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้น และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นด้วย

นอกจากนี้ ยังมีผลวิจัยของ เอลเลอร์แมน (Ellerman. 1974 : 2322A) ซึ่งทดลองกับนักศึกษาฝึกสอน โดยใช้วิดีโอเทปบันทึกกิจกรรมการสอนให้ดู ปรากฏว่า นักศึกษาฝึกสอนมีมโนภาพแห่งตนสูงขึ้นระหว่างที่ทำการฝึกสอนนั้น

ในประเทศไทยมีผู้สนใจหาวิธีพัฒนามโนภาพของเด็ก และได้ผลเช่นกัน คือ จากผลการวิจัยของ กาญจน์ แก้วทอง (กาญจน์ แก้วทอง 2522 : 20-24) ที่ได้ทำการศึกษาถึงการใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่นในสถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช จำนวน 40 คน โดยทำการทดสอบครั้งแรกด้วยแบบสอบถามวัดมโนภาพแห่งตน หลังจากทดสอบครั้งแรกแล้ว ให้เด็กดูสไลด์แม่แบบ จำนวน 19 ภาพ แล้วทำการทดสอบครั้งที่สองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผลการศึกษพบว่า เด็กกลุ่มทดลองซึ่งได้ดูสไลด์อันเป็นแม่แบบแล้วมีคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้น ส่วนกลุ่มควบคุมได้ทำการทดสอบ 2 ครั้ง คะแนนเฉลี่ยไม่เปลี่ยนแปลง แสดงว่า แม่แบบมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงมโนภาพแห่งตน

จากผลงานวิจัยเวลานี้ เป็นเครื่องช่วยยืนยันได้ว่าในภาพแห่งตน มีการเปลี่ยนแปลงโดยภาพที่ได้รับการฝึกด้วยวิธีการต่าง ๆ และบทบาทสมมุติ ก็เป็นวิธีที่วิธีหนึ่งซึ่งช่วยให้นักเรียนได้มีพัฒนาการด้านภาพแห่งตน

2. การเปรียบเทียบในภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองและนักเรียนกลุ่มควบคุม ภายหลังจากการเรียน . . . ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีการพัฒนาในภาพแห่งตนสูงกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจากการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนก่อนและหลังการเรียน พบว่า จากจำนวน 15 คู่ กลุ่มทดลองมีคะแนนเพิ่มมากกว่า กลุ่มควบคุมถึง 14 คู่ ย่อมแสดงให้เห็นว่าการใช้บทบาทสมมุติสามารถเปลี่ยนแปลงในภาพแห่งตนได้ดีกว่าการบอกเล่า สอดคล้องกับผลงานการวิจัยต่าง ๆ ที่พบว่าการใช้บทบาทสมมุติช่วยเปลี่ยนพฤติกรรมและทัศนคติในบางด้านของบุคคล เช่น การวิจัยของชูดท์ (Shoudt. 1976 : 2754-A) ใช้บทบาทสมมุติในการฝึกทักษะปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนอนุบาลจำนวน 75 คน ปรากฏว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกมีนิสัยดีใจเฟื่องฟูมากกว่ากลุ่มที่ไม่ได้รับการฝึก และจากผลงานการวิจัยของวากเนอร์ (Wagner. 1978 : 441) ที่ให้ทดลองใช้การแสดงบทบาทสมมุติกับนักเรียนอายุ 8-9 ปี เกี่ยวกับความเข้าใจและเห็นใจชาวอินเดียนแดง โดยให้นักเรียนแสดงเป็นชาวอินเดียนแดงที่ถูกกรรณแย่งถิ่นที่อยู่อาศัย ทำให้นักเรียนมีความเห็นใจสงสารและเข้าใจชาวอินเดียนแดงมากขึ้น ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะนักเรียนที่ได้แสดงบทบาทสมมุติได้มีโอกาสสวมบทบาทในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เลียนแบบชีวิตจริง และบทบาทสมมุติในบางสถานการณ์ยังเปรียบเสมือนกระจกเงาที่สะท้อนให้ผู้แสดงได้มองเห็นแง่มุมของพฤติกรรมบางประการที่อาจจะเห็นทั้งตัวอย่างชัด และบางพฤติกรรมที่เป็นพฤติกรรมที่น่ารังเกียจ และพฤติกรรมต่าง ๆ ย่อมมีสาเหตุ ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจ เข้าใจผู้อื่นมากขึ้น นอกจากนี้ การแสดงบทบาทสมมุติยังเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิดแก้ปัญหาอันอาจจะเกิดกับทุกคน

ดังนั้น บทบาทสมมุติจึงเหมาะที่จะเป็นกิจกรรมสำหรับครูที่จะนำไปใช้ ประกอบการเรียนการสอนและพรอมนักเรียนก็ยังสอดแทรกวิธีการอื่นจะช่วยส่งเสริมการพัฒนาในภาพแห่งตนของนักเรียนได้ในเวลาเดียวกันด้วย

ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้

จากการทดลองใช้บทบาทสมมติเพื่อพัฒนามโนภาพแห่งตนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เปรียบเทียบกับวิธีที่ไม่ใช้บทบาทสมมติ ผู้วิจัยข้อสังเกตบางประการคือ

1. นักเรียนที่แสดงบทบาทสมมติบางคนไม่กล้าแสดงออก ยังมีความกระดากอายเป็นอันมาก ถึงแม้จะมีการอบอุ่นกันก่อนที่จะแสดง โดยให้นักเรียนแสดงท่าทางต่าง ๆ เช่น เหว่ราโศก ถีใจ กำลังเก็บของ กระโดดข้ามหลุม เป็นต้น แต่ครั้งแสดงจริงบางคนก็ยังพูดไม่ออก ทำให้การแสดงไม่ราบรื่น ครั้งต่อไป ผู้วิจัยจึงสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนที่อายได้มีบทบาทหน้าชุมชน โดยสมมุติบทบาทว่านักเรียนผู้นั้นเป็นนักเรียนที่ดี เก่ง และกล้าจนได้รับเลือกจากเพื่อนให้สมัครเข้าแข่งขันเป็นหัวหน้านักเรียน และต้องออกไปพูดหาเสียงที่หน้าเสาธง ซึ่งนักเรียนผู้นั้นสามารถพูดได้ขึ้น

2. นักเรียนที่แสดงบทบาทสมมติ ได้มีโอกาสใช้ความคิดในทางสร้างสรรค์ เช่น รู้จักคิดแปลงผาผูกของอนุภาคที่กำลังใช้อยู่ มาพัฒนาเป็นใบมีลักษณะเหมือนหูกกระดาก เมื่อต้องแสดงเป็นตัวกระดาก นอกจากนี้ นักเรียนยังได้พิจารณาการเกี่ยวกับลักษณะของตัวละครในบทบาทต่าง ๆ

3. นักเรียนได้มีโอกาสคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ จากสถานการณ์ที่ครูกำหนดให้ เช่น ปัญหาที่พ่อแม่ไม่มีเวลาอยู่กับลูก เพราะพ่อทำงานหาเงินเลี้ยงครอบครัวคนเดียว ลูกสาวคนโตเอาแต่เรียนหนังสือ ลูกชายคนเล็กซึ่งมีปัญหาการเรียน และเอาแต่เล่น หลังจากที่ได้แสดงจบมีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม มีวิธีแก้ปัญหาเหมือน ๆ กัน คือให้จ้างลูกจ้างทำงานบ้านแทนแม่ แม้จะได้ไม่เหนื่อยและมีเวลาให้ลูกบ้าง บางคนเสนอให้ใช้เครื่องทุ่นแรง และหลายคนเสนอให้เอาลูกชายคนเล็กไปอยู่โรงเรียนประจำ จะได้มีครูคอยดูแลช่วยเหลือใกล้ชิด จากการแก้ปัญหาของนักเรียนทำให้ผู้วิจัยมองเห็นสภาพความเป็นอยู่ของนักเรียนได้มาก

4. จากการแสดงบทบาทสมมุติที่ดี หรือจากการเล่าเรื่องให้นักเรียนฟังที่ดี จำนวนเรื่องน้อยเพียงครั้งเดียว พบว่า ไม่สามารถเปลี่ยนความคิดของนักเรียนได้ เช่น กรณีที่เด็กคิดว่าพ่อแม่ลำเอียง หลังจากการแสดงและเล่าเรื่องจบแล้ว นักเรียนแสดง ความนึกเห็นในตอนท้าย นักเรียนหลายคนก็ยังยืนยันว่าพ่อแม่ลำเอียงอยู่อย่าง เดิม จึงน่าคิดว่าใน การทำการวิจัยหรือการสอนบางเรื่องควรที่จะทำในสิ่งกลับเคี้ยว แต่ช้า ๆ กันหลาย ๆ สถานการณ์

5. เนื่องจากผู้วิจัยเป็นครูสอนนักเรียนทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม จึงสังเกตเห็นนักเรียนหลังจากที่ได้แสดงบทบาทสมมุติ มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงคือ คนที่เรียนเก่งกว่า ช่วยเหลือเพื่อนที่เรียนอ่อนโดยการชักชวนทำการบ้านด้วยกัน เกือบทุกวัน เหมือนที่พวกเขา แสดงในบทบาทสมมุติ แต่มีเพียง 2 คนเท่านั้น เพราะฉะนั้นในการปฏิบัติจริงในชั้นเรียน ครูอาจใช้บทบาทสมมุติในวิชากลุ่มเสริมสร้างลักษณะนิสัยก็ได้

6. การวิจัยครั้งนี้ กระทำนอกชั่วโมงเรียนของนักเรียนทำให้เวลาที่ใช้ในการทดลองจำกัดมาก บางเรื่องนักเรียนต่างก็อยากได้พระยาความรู้ลึกของตน ก็ทำได้ ไม่เต็มที่ เพราะผู้ดำเนินการอธิบายจำเป็นต้องตัดทอนบ้าง เพื่อเปิดโอกาสให้สมาชิกในกลุ่มได้พูดบ้าง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. เลือกหัวข้อที่เห็นว่าเป็นปัญหาสำหรับนักเรียนมากที่สุด อาจไม่ใช่เพื่อพัฒนา มโนภาพโดยตรง แต่เพื่อแก้ไขปัญหามากมาย เช่น ปัญหาเด็กเกียจคร้านการเรียน เด็กเกเร เด็กขี้แย โดยสร้างสถานการณ์เฉพาะหัวข้อที่ต้องการแก้ไข ให้เด็กได้แสดง บทบาทสมมุติซ้ำ ๆ หลาย ๆ ครั้ง อาจมีผลดีมากกว่าการอบรมหน้าชั้นหรืออบรมรายบุคคล ซึ่งเด็กบางคนอาจมีปฏิกิริยาต่อต้าน

2. ทำการวิจัยเรื่องพัฒนาโนภาพแห่งตนของนักเรียน โดยใช้บทบาทสมมุติ แต่ใช้เวลาทำการทดลองนานกว่านี้ และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนว่าเปลี่ยนแปลงหรือไม่

3. ทำการวิจัยในเรื่องเดียวกันนี้ แต่เปลี่ยนลักษณะกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน
สังกัดอื่น หรือท้องถิ่นอื่นๆ เพราะลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละท้องถิ่น หรือ
แต่ละวัยย่อมแตกต่างกัน ถ้ามีผลงานการวิจัยเรื่องนี้มาก ๆ จะได้เป็นประโยชน์แก่วงการ
การศึกษาเพิ่มขึ้น

4. ทำการวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาโนภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติของ
นักเรียนระดับประถมศึกษา กับระดับมัธยมศึกษา เพื่อศึกษาว่าการใช้บทบาทสมมุติเพื่อพัฒนา
โนภาพแห่งตน จะเหมาะสมกับนักเรียนระดับใดมากกว่ากัน

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กาญจน์ แก้วทอง การใจเทคนิค "แม่แบบ" เพื่อเปลี่ยนมโนภาพแห่งตนของเด็กวัยรุ่น
ในสถานสงเคราะห์บ้านศรีธรรมราช ปรินิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร 2522, 86 หน้า อีศสำเนา
- จรัส พรหมคำตัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับตน และความเข้าใจในการอ่านของเด็กวัยรุ่นใน
ชนบท วิทยานิพนธ์ กม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2515, 68 หน้า
- จุฬพล พูลฤทธิ์วิน มโนภาพแห่งตน (Self-Concept) ความวิตกกังวล (Anxiety)
ความเกรงใจและลักษณะความเป็นผู้นำ (Leadership) ของนักเรียนที่เป็นผู้นำและ
นักเรียนที่เป็นผู้ตามในระดับชั้น ม.ศ. 3 ปีการศึกษา 2514 ปรินิพนธ์ กศ.ม.
วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร 2515, 112 หน้า อีศสำเนา
- ฉวีวรรณ กีนารงค์ การละครสำหรับครูประถม ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒพิบูลโลก 2520, 135 หน้า
- ไฉน มีวิริยะเกิด การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับตนเองของเด็กวัยรุ่นที่มาจาก
ครอบครัวชั้นกลาง และเด็กวัยรุ่นที่มาจากครอบครัวชั้นต่ำ วิทยานิพนธ์ กม. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2514, 55 หน้า อีศสำเนา
- สุศรี วงศ์รัตนะ เทคนิคการวิจัยเพื่อการศึกษา ภาควิชาพื้นฐานของการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์
มศว. ประสานมิตร, ม.ป.ป. 183 หน้า
- เชิดศักดิ์ โฆวาลินธุ์ การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ สำนักงานทดสอบทางการศึกษาและ
จิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร 2520, 132 หน้า
- เคโซ สวานานนท์ จิตวิทยาทั่วไป โอเคียนส์ไตร์ 2514, 264 หน้า
- ทิตินา แคมมณี และคนอื่น ๆ กลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1 บุรพาศิลป์การพิมพ์
2522, 249 หน้า
- นันทิกา แยมลรวล การศึกษาสถานภาพของครอบครัวที่สัมพันธ์กับมโนภาพแห่งตน และพฤติกรรม
ตอบสนองระหว่างบุคคลของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดราชบุรี ปรินิพนธ์
กศ.บ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2522, 108 หน้า

- ✓ นิภา นิธิยาน การปรับตัวและบุคลิกภาพ สารศึกษานการพิมพ์ 2520, 271 หน้า
- ✓ นวลละออ สุภาผล จิตวิทยาพัฒนาการเบื้องต้น เอกสารประกอบการสอน ภาคจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ม.ป.ป. 70 หน้า อักษรสำเนา นวลศิริ เปาโรหิตย์ จิตวิทยาทั่วไป ภาควิชาจิตวิทยา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง 2520, 249 หน้า
- บังอร เสตณห์ การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง "ตน" อย่างที่คิดว่าตนเป็น และ "ตน" อย่างที่ถกกันว่าจะเป็นของเด็กวัยรุ่นอายุ 13 - 16 ปี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนพระโขนง จังหวัดพระนคร ปีการศึกษา 2519 ปรีดีธำพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร 2521, 99 หน้า อักษรสำเนา
- ✓ ประนอม สโรจมาน จิตวิทยาทั่วไป เอกสารประกอบการบรรยายวิชา จ.211 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ 2520, 126 หน้า
- พรพนธ์ ฤกษ์นันท์ ประมวลบทความจิตวิทยาการศึกษา หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู 2517, 85 หน้า
- พัฒนา เกียรติสมบูรณ์และคณะ "ความเข้าใจตนเอง" ศุภวารเชกษา 9 22 (4) 3 - 5 ธันวาคม 2519
- เยาวพา เกระคุปต์ หนังสือกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สำหรับการสอนในโรงเรียนประถม วิทยานิพนธ์ ค.ม. คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2516, 297 หน้า อักษรสำเนา
- ฉวน สายยศ และอังคณา ลายยศ หลักการวิจัยทางการศึกษา ทวีติการพิมพ์ 2524, 287 หน้า
- วิชาการ , กรม คู่มือการสอนภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 เล่มที่ 2 โรงพิมพ์การศาสนา 2522, 175 หน้า
- แผนการสอนกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กระทรวงศึกษาธิการ 2524, 447 หน้า
- ✓ วิมลรัตน์ ชัยสิทธิ์ การสังเกตแบบทบทวนในการสอนกลุ่มบูรณาการสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 วิทยานิพนธ์ ค.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2522, 128 หน้า อักษรสำเนา

คีลา จายนียโยธิน อิทธิพลที่มีต่อการพัฒนาตัวต่าง ๆ ของเด็ก เอกสารประกอบการเรียน
วิชาสัมมนาการประถมศึกษา 2523, 14 หน้า อัสสัเนา

สิทธิโชค วรานุสันติกุล การศึกษามโนภาพเกี่ยวกับตน ความแตกต่างระหว่างตน และความ
เข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ปริตตานีพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา
ประสานมิตร 2514, 85 หน้า อัสสัเนา

สุนัย ชุมจิต การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมอันดีของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบโต้ตอบและไม่ใช้การ
แสดงบทบาทสมมุติ ปริตตานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2523, 182 หน้า อัสสัเนา

สุริยา เหมะศิลป์ ความล้มเหลวระหว่างจริยธรรมระดับสติปัญญา และการยอมรับตนเอง
ของเด็กวัยรุ่นตอนต้น ปริตตานีพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
2521, 48 หน้า อัสสัเนา

เอนกกุล กริณสง จิตวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เอกสารประกอบการสอน มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก 2521, 224 หน้า

Anderson, Roberta T. "CHARGE...A Simulation Game Designed to Teach
Group Member Roles to Prospective Teacher...FOUND TO BE EFFECTIVE,"
Resources in Education. (ERIC). 12:181, July, 1977.

Argyle, Michael. The Psychology of Interpersonal Behavior 1972 - Social
Interaction Methuen and Co. Ltd. 1973. 540 p.

Ausubel, David P. and Floyd G. Robinson. School Learning. New York,
Holt, Rinehart and Winston, Inc, 1969. 396 p.

Benjamin, S. Bloom. "Affective Outcomes of School Learning" Phi Delta
Kappan November 1977. 194 p.

Bowman, D.O. "A Longitudinal Study of Selected Facts of Children's Self
Concept as Related to Achievement Intelligence and Interests"
Dissertation Abstracts. 24:4536-A, May, 1964.

Carter, V. Good. Dictionary of Education. New York and London, McGraw-Hill Book Company 1945. 608 p.

Clore, Gerald L. and Robert M. Bray. "The Effects of Children's Stories on Behavior and Attitudes. Modeling and Vicarious Role Playing" Resources in Education (ERIC). 13:156, April, 1978.

Gonoley, Jane Close. "The Effects of Interdependent Learning Tasks and Role Play on Sociometric Patterns, Work Norm Measures and Behavior in the Elementary Classroom," Dissertation Abstracts International. 37:4977-A, February, 1977.

Corbin, Warren Spencer. "The Effects of a Simulation Game about Southeast Asia on Political, Economic and Social Attitudes of Ninth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 32:1258-A September , 1972.

Edwards, Allen Louis. Techniques of Attitude Scale Construction. New York, Appliton Century-Crofts, 1957. 256 p.

Ellerman, Gray Dwain. "Video Taping as a Factor in Self Concept Changes Among Student Teachers," Dissertation Abstracts 35 (5):2822-A November, 1974.

Fenimore, Flora, "Reading and Self Concept" Journal of Reading, 11:447-51, March, 1968.

Ferguson, George. A Statistical Analysis in Psychology and Education. New York, McGraw-Hill Book Company, 1971. 492 p.

Frandsen, N. Educational Psychology. New York, McGraw-Hill Book Company, 1961. 610 p.

- Geller, Danial M. "Involvement in Role Playing Simulations:A Demonstration with Studies on Obedience," Journal of Personality and Social Psychology. 36:219-235, March, 1978.
- Hamed, Zahram A.S. "The Self Concept in the Psychological Gridance of Adolescents" The British Journal of Educational Psychology. 37:225-229, June, 1967.
- Irwin, D. Michelle and Sueann R. Ambron. "Moral Judgment and Role-Taking in Children Age Three to Seven, " Research in Education (ERIC). 9:91 March, 1974.
- Jones, John G. and Grieneeks, Laurabeth. "Measures of Self-Perception as Predictors of Scholastic Achievement," The Journal of Education Research 63 (5):201 January, 1970.
- Kendrick, Cherry. "Simulation in High School Social Studied:Student .Cognitive Retention and Pupil Teacher Affective Perceptions," Dissertation Abstracts International, 34:4712-A, February, 1974.
- Koch, Dalc Roy, "Concept of Self and Mathematics Achievement" Dissertation Abstracts International 32 (3) 1081-A, September, 1971.
- Komoreta, Nori I. "Self Concept Measuer as Related to Achievement in Nursing Education," Dissertation Abstracts International, 32 (12): 6809-A, June 1972.
- Lee, John R. Teaching Social Studies in the Elementary School, New York, Free Press, 1974. 367 p.
- Leyser, Yona. "The Effects of Role-Playing in Elementary School Classroom on Children with Low Sociometric Status," Dissortion Abstracts Interna-tional. 36:7342-A, May, 1979.

- Lonnotti, Ronald J. "A Longitudinal Investigation of Role-Taking, Altruism, and Empathy," Resources in Education (ERIC) 12 : 142, August, 1977.
- McCandless, Boyd R. Children Behavior and Development. New York, Holt Rinehart and Winston, Inc., 1967. 671 p.
- Y Mandelbaum, David Ira. "A Comparative Study of Role-Taking Training for the Enhancement of Moral Development," Dissertation Abstracts International. 37 : 3397 - A, February, 1976.
- * Marsh, Diane T. and Felicissima C. Serafica. "Perspective Taking and Moral Judgment : A Developmental Analysis," Resources in Education (ERIC). 12 : 141, August, 1977.
- Marquess, Alma and Robinson Louise. "The Impact of Role-Playing on Selected Values. Claims Held by Third and Fifth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 37 : 3397 - 3398 - A, December, 1976.
- Mohrens, William A. and Irvin J. Lehman. Measurement and Evaluation in Education and Psychology. 5th ed. New York, Holt Rinehart and Winston, 1978. 743 p.
- Michael, Redfield. "Role-Play Dialogues : An Excellent Way To Practice Skill Using" Forum, volume XIX, Number 3, July 1981.
- Mussen and Others. Child Development and Personality. Tokyo, A Harper International Edition, 1969. 497 p.
- Purkey, William W. Self Concept and School Achievement. Englewood Cliff, New Jersey, Prentice-Hall, Inc., 1970. 86 p.
- Richmond, Bert O. and White, William F. "Sociometric Predictors of Self Concept Among Fifth and Sixth Grade Children," The Journal of Education Research 64(9) : 425 May - June, 1971.
- Shoudt, John Thomas. "The Effect of Varying Levels of Role-Taking Skills on the Efficacy of Role Playing Training with Kinderzarten Children," Dissertation Abstracts International. 37 : 2754-A, November, 1976.

- Strang, Ruth. The Adolescent Views Himself. McGraw-Hill 1957. 581 p.
- Sweeney, Thomas Joseph. "Improving the Self Concepts of Junior High School Students Through The Use of Film and Videotape Recording," Dissertation Abstracts 33 (5):2247-A, 1972.
- Taylor, John L. and Rex Walford. Simulation in the Classroom. Middlesex, Harmondsworth: Penguin Book, 1974. 190 p.
- Traviss, O.P. and Sister Mary Peter. "The Growth of Moral Judgment of Fifth Grade Children through Role Playing," Dissertation Abstracts International. 35:3581-A, December, 1974.
- Wagner, Betty Jane. "The Use of Role," Resources in Education (ERIC). 13:441, April, 1978.
- Wendland, Marilyn Marie. "Self-Concept Negro and White adolescents as Related to Rural-Urban Residence," Dissertation Abstracts International 29(7) : 2642 - B, January 1969.
- Yamamoto, Kaoru. The Child and His Image. Boston, Houghton Mifflin Company, 1972. 224 p.
- Yawkey, Thomas Daniels. "Role Playing as an Impinative Experience for Language Growth, Resources in Education (ERIC). 14:121, March, 1979.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

แบบทดสอบวัดมโนภาพแห่งตน

คำชี้แจง แบบสอบถามนี้ต้องการทราบความรู้สึกและความคิดบางประการของนักเรียน
แต่ละขอ ไม่มีคำตอบที่ถูกต้องหรือผิด คำตอบที่ดีที่สุด คือคำตอบที่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง
ของนักเรียน

การตอบแบบสอบถาม ขอให้นักเรียนกาเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับ
ความรู้สึกของนักเรียนที่สุดเพียงข้อความละช่องเท่านั้น

เกณฑ์การเลือกตอบ

กาช่องที่ เป็นความจริงมากที่สุด เมื่อข้อความนั้นเป็นจริงที่สุดสำหรับนักเรียน
กาช่องที่ เป็นความจริงมาก เมื่อข้อความนั้นเป็นความจริงมากสำหรับนักเรียน
กาช่องที่ เป็นความจริงปานกลาง เมื่อข้อความนั้นเป็นความจริงสำหรับนักเรียน
กาช่องที่ เป็นความจริงน้อย เมื่อข้อความนั้นเป็นความจริงเล็กน้อยสำหรับนักเรียน
กาช่องที่ เป็นความจริงน้อยที่สุด เมื่อข้อความนั้นไม่เป็นจริงเลยสำหรับนักเรียน

ตัวอย่างการตอบ

ข้อที่	ข้อความ	เป็นความจริงมากที่สุด	เป็นความจริงมาก	เป็นความจริงปานกลาง	เป็นความจริงน้อย	เป็นความจริงน้อยที่สุด
๑	ข้าพเจ้าเคยวิ่งและหลับในชั้นบ่อย.....		✓			

เมื่ออ่านข้อความนี้แล้ว นักเรียนพิจารณาว่าข้อไหนตรงกับสภาพความจริง
ของนักเรียนที่สุด สมมุติว่าข้อนี้เป็นจริงที่สุดของนักเรียน นักเรียนก็กา ✓ ลงในช่องนี้

หมายเหตุ

1. นักเรียนไม่ควรเสียเวลาสำหรับข้อหนึ่งข้อใดนานเกินไป จงตอบให้ตรงกับความรู้สึกครั้งแรกของนักเรียน
2. คำตอบของนักเรียนจะไม่มีผลกระทบกระเทือนต่อนักเรียนแต่อย่างใด ฉะนั้นขอให้นักเรียนรู้สึกเป็นอิสระที่จะตอบความจริง

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริงมากที่สุด	เป็นจริงมาก	เป็นจริงปานกลาง	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อยที่สุด
1	ข้าพเจ้าเบื่อทำการบ้าน					
2	ข้าพเจ้ามักนึกคิดถึงเรื่องอื่นขณะเรียนหนังสือ					
3	ข้าพเจ้ารู้สึกหงุดหงิดบ่อย ๆ					
4	ข้าพเจ้ามีความสุขที่ได้คุยทามกลางเพื่อนฝูง					
5	พ่อและแม่ของข้าพเจ้ารักใคร่ปรองดองกัน					
6	ข้าพเจ้ามักง่วงนอนในห้องเรียน					
7	ข้าพเจ้ากล้าออกไปตอบปัญหาหน้าชั้นหรือหน้าเสาธง					
8	เพื่อน ๆ ล้วนแต่เป็นคนเห็นแก่ตัว					
9	เพื่อนในห้องรักข้าพเจ้า					
10	มีคนพูดว่าข้าพเจ้าชอบแกล้งคนอื่น					
11	ข้าพเจ้าชอบช่วยพ่อแม่รับแขก					
12	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตนเองมีสติปัญญาไม่ฉลาด					
13	ข้าพเจ้าเป็นคนมีเหตุผล					
14	ข้าพเจ้ารู้สึกอ่อนเพลียบ่อย					
15	ข้าพเจ้าทำการบ้านเองไม่ได้					
16	ข้าพเจ้าไม่ชอบเรียนหนังสือ					
17	ข้าพเจ้าเชื่อฟังครู					
18	ข้าพเจ้ารู้สึกประหม่าที่ลุกขึ้นตอบครู					
19	ข้าพเจ้าตรวจทานคำตอบอย่างรอบคอบก่อนส่ง					
20	ข้าพเจ้ากลัวจะสอบตก					
21	ข้าพเจ้ารู้สึกสงสารเพื่อนเวลาที่เขาตอบครูไม่ได้					

ข้อที่	ข้อความ	เป็นจริงมากที่สุด	เป็นจริงมาก	เป็นจริงปานกลาง	เป็นจริงน้อย	เป็นจริงน้อยที่สุด
22	ข้าพเจ้าเข้ากับเพื่อนไม่ได้					
23	ข้าพเจ้าพยายามทำงานอย่างเต็มความสามารถ แต่คะแนนก็ยังไม่ดี					
24	พ่อแม่รักข้าพเจ้าน้อยกว่าลูกคนอื่น					
25	ข้าพเจ้าไม่ชอบเพื่อนที่ทำケン					
26	เวลาทะเลาะกันกับเพื่อน พ่อแม่มักเข้าข้าง เพื่อนมากกว่าข้าพเจ้า					
27	ข้าพเจ้าปฏิบัติตามกฎของโรงเรียน					
28	เพื่อน ๆ ก็ต่อข้าพเจ้า					
29	ข้าพเจ้ามีความสุขเมื่ออยู่ในโรงเรียน					
30	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองมีความสามารถแต่ไม่อยาก แสดงเพราะกลัวคนอื่นดูถูก					
31	เพื่อนสนิทของข้าพเจ้ามีทั้งรวยและจน					
32	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองเป็นคนเชิงชา					
33	ข้าพเจ้าไม่ชอบเขาหาญใหญ่					
34	เพื่อน ๆ ชอบรังแกข้าพเจ้า					
35	ข้าพเจ้าเป็นคนคล่องแคล่วว่องไว					
36	ข้าพเจ้าทำงานสะอาด					
37	ข้าพเจ้ารู้สึกว่าตัวเองเป็นคนไม่สวย ไม่หล่อ					
38	ข้าพเจ้าไม่ชอบคนดูถูก					
39	ข้าพเจ้าทำให้เพื่อน ๆ โกรธเสมอ					
40	ส่วนใหญ่เพื่อน ๆ ชอบข้าพเจ้า					

ค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อของแบบทดสอบวัดคุณูปภาพแห่งคน

ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อที่	ค่าอำนาจจำแนก
1	2.4228	21	2.0034
2	2.0287	22	3.1051
3	2.0058	23	2.8490
4	2.5200	24	2.0327
5	2.1076	25	2.0767
6	2.0433	26	2.4729
7	2.2110	27	2.8070
8	2.4539	28	2.8800
9	2.3660	29	2.7049
10	2.0918	30	2.8153
11	3.7820	31	3.0087
12	2.0971	32	2.4426
13	2.4627	33	2.4534
14	2.6648	34	2.0361
15	2.2665	35	2.0349
16	2.6330	36	2.4030
17	2.1600	37	2.0412
18	3.3836	38	3.0784
19	2.8097	39	2.4546
20	2.8473	40	2.3085

ภาคผนวก ข

บทบาทสมมุติ

เอกสารที่แจกสมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งในตอนท้ายบท

ตาปลูกต้นหัวผักกาดไว้ ต้นหัวผักกาดโตขึ้น ๆ จนมีขนาดใหญ่มาก ตาต้องการถอนหัวผักกาด เขาค้างแล้วค้างแล้วแต่ต้นหัวผักกาดก็ไม่ขยับเขยื้อน เขาจึงเรียกลายมาช่วย ก็ยังถอนไม่ขึ้น ยายจึงไปเรียกหลานสาวมาช่วยกันถอนก็ยังถอนไม่ขึ้น หลานสาวไปเรียกสุนัขมาช่วยก็ถอนไม่ขึ้น สุนัขไปเรียกแมวมาช่วยก็ยังถอนไม่ขึ้น แมวจึงไปเรียกหนูมาช่วย ทั้งหมดออกแรงดึงอย่างเต็มที่ ถึง ถึง ช่วยกันถึงในที่สุดก็ถอนหัวผักกาดขึ้นมาได้

ให้นักเรียนแสดงเป็น ตา ยาย หลานสาว สุนัข แมว และหนู ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของตา

สมมุติว่าฉันคือตา เป็นชายแก่อาศัยอยู่ในบ้านเล็กกับยายและหลานสาวฉันปลูกต้นหัวผักกาด ฉันรดน้ำพรวนดินทุกวัน ต้นหัวผักกาดของฉันงอกงามมีขนาดใหญ่มากฉันถอนต้นหัวผักกาดแต่ถอนไม่ขึ้น ฉันจึงเรียกลายมาช่วยถอน แต่ฉันก็ไม่ขยับเขยื้อน

บทบาทของยาย

สมมุติว่า ฉันคือยาย เป็นหญิงชรา อาศัยอยู่กับตาและหลานสาว วันหนึ่งตาร้องเรียกละให้ฉันช่วยถอนต้นหัวผักกาด ฉันรีบเอาตา ช่วยกันถึงช่วยกันถอนต้นหัวผักกาดแต่ต้นหัวผักกาดก็ไม่ขยับเขยื้อน ฉันจึงเรียกละหลานสาวช่วยอีกคนหนึ่ง ต้นหัวผักกาดก็ยังไม่ขยับเขยื้อน

บทบาทของหลานสาว

สมมุติว่าฉันเป็นหลานสาวของตากับยาย วันหนึ่งยายเรียกฉันไปช่วย ตากยาย ถอนคันหัวผักกาด ฉันจับเอวยาย ยายจับเอวตาก ช่วยกันถึง ถึง แต่คันหัวผักกาดไม่ขยับเขยื้อน ฉันจึงตะโกนเรียกลุงของฉันมาช่วย แต่คันหัวผักกาดก็ยังไม่ขยับเขยื้อน

บทบาทของสุนัข

สมมุติว่า ฉันคือสุนัข อาศัยอยู่กับตา ยาย และหลานสาว วันหนึ่ง หลานสาวของตากยายเรียกให้ฉันไปช่วยถอนคันหัวผักกาด ฉันจับเอวหลานสาว หลานสาวจับเอวยาย ยายจับเอวตาก ช่วยกันถึง ๆ ถอนคันหัวผักกาด คันหัวผักกาดก็ไม่ขยับเขยื้อน ฉันจึงไปเรียกลุงมาให้มาช่วย แต่คันหัวผักกาดก็ยังไม่ขยับเขยื้อน

บทบาทของแมว

สมมุติว่า ฉันคือแมว อาศัยอยู่กับตา ยาย และหลานสาว วันหนึ่งสุนัขเรียกให้ฉันไปช่วยถอนคันหัวผักกาด ฉันจับเอวสุนัข สุนัขจับเอวหลานสาว หลานจับเอวยาย ยายจับเอวตาก ช่วยกันถึง ถึง ถอนคันหัวผักกาด คันหัวผักกาดก็ไม่ขยับเขยื้อน ฉันจึงไปเรียกลุงมาช่วย คราวนี้ถอนคันหัวผักกาดได้สำเร็จ

บทบาทของหนู

สมมุติว่า ฉันคือหนู อาศัยอยู่ในบ้านของตา และยาย วันหนึ่งแมวเรียกให้ฉันช่วยถอนคันหัวผักกาด ยายจับเอวตาก หลานจับเอวยาย สุนัขจับเอวหลาน แมวจับเอวสุนัข ฉันจับเอวแมว ช่วยกันถึง ๆ ๆ คันหัวผักกาดหลุดจากพื้นดิน

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำความเข้าใจ

เด็กชายมานะ รุ่งแสง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นนักเรียนที่มีการเรียนอยู่ในระดับไม่ถนัด แต่มานะมีความรับผิดชอบดี ทำการบ้านเสมอ บางครั้งถ้าทำไม่ได้มานะจะถามเพื่อนในห้อง มานะไม่ชอบชักจูงเพื่อน มานะชอบเล่นกีฬา เพื่อน ๆ ในห้องส่วนใหญ่รักมานะ เมื่อมีการลงคะแนนหาकारาของห้อง มานะเป็นผู้ที่ได้รับเลือกเป็นคาราชกิจของห้อง ป.4 สมเกียรติ เดือนกระจำง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีหน้าที่ทำหน้าที่ของโรงเรียนจึงมาขอสัมภาษณ์เพื่อน ๆ ของมานะว่าทำไมจึงเลือกมานะเป็นขวัญใจของห้อง และสัมภาษณ์มานะ ว่ามีกิจกรรมประจำวันอะไรบ้าง

ให้นักเรียนแสดงเป็นเด็กชายมานะ รุ่งแสง เด็กชายสมเกียรติ เดือนกระจำง และเพื่อน ๆ ของเด็กชายมานะ ความบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของเด็กชายมานะ รุ่งแสง

สมมุติว่า ฉันคือเด็กชายมานะ รุ่งแสง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉันชอบมาโรงเรียนมาก เพราะที่โรงเรียนฉันได้เล่นสนุกสนานกับเพื่อน ฉันไม่ชอบชักจูงเพื่อนหรือแก่งแย่งให้เพื่อนโมโห แต่ถ้าเพื่อน ๆ ทำอะไรไม่ถูกต้อง เช่น ชอบเล่นหรือคุยเสียงดังในเวลาเรียนฉันจะเตือนเพื่อน ฉันรักเพื่อน ๆ มาก เพราะบางครั้งฉันทำการบ้านไม่ได้เพื่อน ๆ จะบอกฉัน ฉันเป็นนักกีฬาของห้อง ฉันเล่นฟุตบอลเก่ง กีฬาอย่างอื่นฉันก็ชอบเล่นเหมือนกัน

บทบาทของ เด็กชายสมเกียรติ เดือนกระจำจาง

สมมุติว่าฉันคือเด็กชายสมเกียรติ เดือนกระจำจาง เป็นหัวหน้านักเรียน กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีหน้าที่สัมภาษณ์นักเรียนที่เป็นที่อื่นชอบมากที่สุดของแต่ละห้องจากการออกเสียงของนักเรียนในชั้น เพื่อนำไปลงในหนังสือประจำปีของโรงเรียน ฉันกำลังไปสัมภาษณ์นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 คนละสัก 1 คำตอบว่าทำไมจึงเลือกเด็กชายนานะ รุ่งแสง เป็นการประจำห้อง นอกจากนี้ฉันยังต้องสัมภาษณ์เด็กชายนานะ รุ่งแสง เกี่ยวกับประวัติอย่างย่อ ๆ และกิจวัตรประจำวันของเด็กชายนานะ ว่าเขาทำอะไรบ้างในวันหนึ่ง ๆ

บทบาทของเพื่อนร่วมชั้นของเด็กชายนานะ รุ่งแสง (ใช้สมาชิกที่เหลือทั้งหมด)

สมมุติว่า พวกเราเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พวกเราจะก่อให้เกิดสัมภาษณ์กับพี่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ว่าเราชอบเด็กชายนานะ รุ่งแสง เพราะอะไร

เอกสารที่แจกสมาชิก (จากเรื่อง There Once Was an Elephant ของ
Gennady Tsyperov)

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำความเข้าใจในตอนท้ายเรื่อง

ครั้งหนึ่ง มีลูกช้างแสนดีตัวหนึ่งนั่งเศร้าใจอยู่ที่หน้าต่งบ้าน มันไม่รู้จะทำอะไรดี หันโคนนั้นฝนก็ตกลงมา ลูกสุนัขจึงจอกกัวเปียกฝนมอมแมมร้องบอกลูกช้างว่า หูของลูกช้างใหญ่ก็ลองใช้แทนร่มได้ ลูกช้างก็ใจมาก มันใช้หูคางร่มบังฝนให้ลูกสุนัข จึงจอก ลูกกระต่าย ลูกเม่น แต่ไม่นานฝนก็หยุด ลูกช้างก็เริ่มเศร้าอีกเพราะไม่รู้จะทำอะไร ลูกกระต่ายบอกว่าจมูกของลูกช้างยาวดี ใช้สูบน้ำรดต้นไม้คงเหมาะ ลูกช้างรดน้ำต้นไม้ด้วยความสุข แต่พอไม่มีอะไรทำมันก็เศร้าอีก มันนอนไม่หลับ มันคิดไม่ออกว่าจะทำอะไรดี หันโคนนั้นมันก็เห็นแสงไฟจากต้นไม้ ไฟไหม้ ลูกช้างจำได้ว่ามันรดน้ำต้นไม้อย่างไร มันรีบวิ่งไปที่แม่น้ำ สูบน้ำให้มากที่สุดและวิ่งมาดับไฟ พวกสัตว์ทั้งหลายก็ขึ้นมามองเห็นลูกช้างยืนอยู่ข้างตอไม้ที่ยังมีควันกวนอยู่ ก็รู้ว่ามันทำอะไรเกิดขึ้น จึงขอขอบคุณลูกช้าง และยกย่องให้ลูกช้างเป็นนักดับเพลิงประจำป่า ลูกช้างภูมิใจมาก มันมีงานทำแล้ว ลูกช้างทำหน้าที่เกินควรจำเพื่อให้แน่ใจว่าไม่เกิดไฟไหม้

ให้นักเรียนแสดงเป็นลูกช้าง ลูกสุนัขจึงจอก ลูกเม่น และลูกกระต่าย โดยแสดงตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของลูกช้างใจดี

สมมุติว่า ฉันคือลูกช้างใจดี ฉันรู้สึกภูมิใจมากที่ไม่รู้จะทำอะไร ฉันรำคาญที่ท้องนั่งเฉย ๆ โดยไม่มีประโยชน์แก่ใครเลย เมื่อลูกสุนัขจึงจอก ลูกกระต่าย และลูกเม่น มาขอให้ฉันใช้หูคางร่มบังฝน ฉันจึงรู้สึกดีใจและเต็มใจมาก แต่พอหมดฝน ฉันก็รู้สึกเหงา ลูกกระต่ายแนะนำว่าจมูกของฉันยาวดี ใช้สูบน้ำมารดน้ำต้นไม้

คงเหมาะ ค่อยยังชั่วหน่อยที่มีงานทำ ครั้นรดน้ำต้นไม้เสร็จแล้วฉันก็เตร้าใจอีก ฉันนอนไม่หลับเลยคิดไปออกว่าจะทำงานอะไรดี ทันใดนั้นฉันเห็นไฟไหม้ที่คันไม้ ฉันรีบไปสูบน้ำมาดับไฟ ก่อนเข้าพวกสัตว์ทั้งหลายรู้เรื่องมาขอบใจฉัน และแต่งตั้งให้ฉันเป็นนักดับเพลิงประจำป่า ฉันภูมิใจมาก ฉันจะหาหน้าที่นี้ให้ดีที่สุด

บทบาทของลูกสุนัขจิ้งจอก และลูกเม่น

สมมุติว่า ฉันคือลูกสุนัขจิ้งจอก และลูกเม่น ฉันอาศัยอยู่ในป่าเดียวกันกับช่างน้อย ช่างน้อยใจดีมาก ยามฝนตกพวกเราไปขอให้ช่างน้อยใช้หูของเขาต่างร่วมกันฝนและพวกเรารู้สึกขอบคุณช่างน้อยมากที่เขาช่วยดับไฟ ถ้าไม่ได้เขา ไฟอาจจะไหม้ป่าและพวกเราก็คงจะไม่มีที่อยู่ จึงพร้อมใจกันยกย่องให้ช่างน้อยเป็นนักดับเพลิงประจำป่า

บทบาทของลูกกระต่าย

สมมุติว่า ฉันคือลูกกระต่าย ฉันอาศัยอยู่ในป่าเดียวกันกับลูกช่าง เมื่อฝนตกฉันขอให้ช่างน้อยใช้หูของเขาต่างร่วมกันฝน เมื่อยามช่างน้อยกลัวใจไม่รู้จะทำอะไรดีฉันก็แนะนำให้ช่างน้อยใช้วงสูบน้ำรดต้นไม้ เมื่อฉันรู้ว่าช่างน้อยช่วยดับไฟที่ไหม้ขณะที่พวกสัตว์ทั้งหลายกำลังหลับอยู่ ฉันจึงไปขอบใจช่างน้อย และยกย่องให้ช่างน้อยเป็นนักดับเพลิงประจำป่า

เอกสารที่แจกสมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามท้ายบท

นายมัน เป็นเจ้าของบ้านหลังน้อย ซึ่งเป็นทางผ่านที่นักเดินทางจะต้องผ่านไปมาพักเสมอ ทั้งๆที่บ้านหลังเล็กนิดเดียว แหม่นายมันยังอยู่กับเมียและลูกอีก 2 คน แต่นายมันก็ยังเชื่อให้นักเดินทางเขาพักนักเดินทางอาชีพต่างๆ กันเขามาพักจนแน่นบ้าน ถึงกระนั้นนายมันก็ยังอนุญาตให้นักเดินทางที่ไม่มีที่พักเข้าพักในบ้าน ผู้ที่พักในบ้านของนายมัน ต่างก็คุยร่ำว่าทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน ทำให้กระท่อมน้อยและเกาทัณฑ์ไม่ไหว ลมโคมลงมา พวกนักเดินทางทุกคนช่วยกันปรึกษาว่าจะแก้ปัญหาได้อย่างไร

ให้นักเรียนแสดงบทบาทเป็น นายมัน ภรรยานายมัน ลูกชาย และ ลูกสาว นักเดินทางอาชีพต่างๆ เช่น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างไฟฟ้า นักดนตรี นักร้อง พ่อค้า หมอ

บทบาทของนายมัน

สมมุติ ว่า ฉันคือนายมัน มีบ้านหลังน้อยอยู่ระหว่างทางที่นักเดินทางจะต้องผ่านไปผ่านมา ฉันอยู่กับเมียชื่อ นางน้อย และลูกชาย ลูกหญิง ชื่อแมนและนวล ฉันรู้สึกเห็นใจผู้คนที่เดินทาง บางคนเมื่อมาถึงบ้านของฉันก็ คำพอสัก ฉันเองก็จะเชิญพวกนักเดินทางมาพักค้างคืนที่บ้านของฉันไม่ได้ ลูก 2 คนของฉันและเมียของฉันก็เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และในวันหนึ่งบ้านของฉันก็มีอันเป็นไปลมโคมทั้งหลัง

บทบาทของภรรยาของนายมัน

สมมุติ ว่าฉันคือนางน้อย ภรรยาของนายมัน มีลูก 2 คน ชื่อ แมน และ นวล สำหรับฉันเป็นคนโอบอ้อมอารี ชอบให้นักเดินทางพักที่บ้านเสมอครั้งละหลายๆคน ทั้งที่บ้านของเราทั้งเล็กทั้งเก่า แต่ครอบครัวของเราก็ยินดีให้พวกเขาได้พักระหว่างทาง จนในวันหนึ่งบ้านของเรา ก็พังโคมลงมา

บทบาทของ แมน และ นวล

สมมุติ ว่า เราก็คือ แมน และ นวล เป็นลูกของพอมันและแมนอย พ่อแม่เป็นคนที่ชอบรับนักเดินทางพักที่บ้านหลังน้อยที่ทั้งเก่าและเล็กกระจิริด แต่พวกเราทั้งพ่อแม่ และลูกต่างก็เต็มใจต้อนรับขับสู้พวกเขาเหล่านั้น จนในวันหนึ่งบ้านของเราทั้งปวงก็พังโครมลงมา

บทบาทของนักเดินทาง

สมมุติ ว่าพวกเราเป็นนักเดินทางต้องการเดินทางไปแสวงบุญยังอีกเมืองหนึ่ง ซึ่งต้องผ่านบ้านของนายมัน และพอถึงเป็นเวลาเย็นค่ำ พวกเรามีอาชีพต่างๆกัน คือ เป็น ช่างไม้ ช่างปูน ช่างไฟฟ้า แพทย์ พ่อค้าและนักร้อง ครอบครัวยุคของนายมันรับรองเรามากจนพวกเราทั้งหลายลืมนึกไปว่าบ้านน้อยหลังนี้ เกาแก่มาก พวกเราร้องรำทำเพลงกันอย่างสนุกสนาน ทำให้บ้านหลังน้อยทนไม่ไหวพังลงมา พวกเรารู้สึกเสียใจที่ทำให้ครอบครัวที่น่ารักนี้เดือดร้อน จึงปรึกษากันเพื่อจะทำอะไรบางอย่างเป็นการแก้ตัวที่ได้ทำให้บ้านพัง

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งท้ายบท

โรงเรียนสามัคคีวิทยา เป็นโรงเรียนสหศึกษามีนักเรียนประมาณ 1000 คน โรงเรียนนี้นอกจากจะส่งเสริมทางด้านวิชาการแล้วยังส่งเสริมด้านกิจกรรมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น ๆ อีกด้วย และการเลือกตั้งหัวหน้านักเรียนก็เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมนักเรียนที่จะให้นักเรียนรู้จักความเป็นประชาธิปไตย กล้าในสิ่งที่ถูกต้อง และรู้จักการเสียสละเพื่อส่วนรวม ซึ่งทางโรงเรียนยึดถือและปฏิบัติเป็นประจำ สัปดาห์นี้ก็เป็นเคยเป็นระยะที่นักเรียนที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน จะต้องออกไปหาเสียง ว่าตนจะทำอะไรบ้างถ้าได้รับเลือกเป็นหัวหน้านักเรียน ณ หน้าเสาธง

ให้นักเรียนแสดงเป็นนักเรียนที่สมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของเด็กชาย ธนบดี เรื่องวิชา

สมมุติว่าฉันคือ เด็กชายธนบดี เรื่องวิชา กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยา ฉันเป็นนักเรียนที่มีความประพฤติเรียบร้อย การเรียนก็เด่นตลอดมา ฉันสมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันต้องการให้โรงเรียนของฉันมีชื่อเสียง ถ้าฉันได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันจะตั้งชุมนุมวิชาการต่าง ๆ เช่นชุมนุมภาษาไทย ชุมนุมวิทยาศาสตร์ มีการแข่งขันตอบปัญหา ฯลฯ

บทบาทของเด็กหญิงสุภา จันทรแจ่ม

สมมุติว่าฉันคือเด็กหญิงสุภา จันทรแจ่ม กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยา ฉันเป็นนักเรียนเรียนดี และเป็นนักกีฬาว่ายน้ำที่ทำชื่อเสียงให้โรงเรียนมาก ฉันสมัครเป็นหัวหน้านักเรียน และถ้าจับได้รับเลือกเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันจะทำประโยชน์ให้กับโรงเรียนให้มาก ฉันจะจัดเวรนักเรียนช่วยทำความสะอาดโรงเรียน ฉันจะจัดกรรมการช่วยจับบัตรต่าง ๆ ฉันอยากให้พวกเพื่อน ๆ และน้อง ๆ รักโรงเรียนของเรามาก ๆ ฯลฯ

บทบาทของเด็กชายเอก ราชภักดิ์

สมมุติว่าฉันคือเด็กชายเอก ราชภักดิ์ นักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยา ฉันเป็นนักกีฬาเอกของโรงเรียน น้อง ๆ ในโรงเรียนรู้จักฉันดี เวลาเดินผ่านกลุ่มน้อง ๆ จะมีเสียงเรียกชื่อฉันว่า "พี่เอก พี่เอก" เพื่อนในห้องสนับสนุนให้ฉันเข้าสมัครรับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียนฉันรู้สึกภูมิใจมาก และถ้าหากได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันจะจัดให้มีการแข่งขันกีฬาต่าง ๆ ระหว่างชั้นระหว่างห้อง และจะจัดให้มีการดูแลความสะอาดโรงเรียนด้วย ฯลฯ

บทบาทของเด็กหญิงนิตยา รักชาติไทย

สมมุติว่าฉันคือ เด็กหญิงนิตยา รักชาติไทย นักเรียนชั้นประถมปีที่ 6 โรงเรียนสามัคคีวิทยา ฉันเป็นผู้หนึ่งที่เพื่อน ๆ สนับสนุนให้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันดีใจมากที่เพื่อน ๆ เห็นว่าฉันเหมาะสมที่จะเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันตั้งใจว่าถ้าฉันได้รับเลือกตั้งเป็นหัวหน้านักเรียน ฉันจะทำหนังสือเป็นรายเดือนแจกไปตามห้องต่าง ๆ มีการแข่งขันหาปัญหา ช่วยดูแลน้องชั้นเด็ก ๆ เป็นต้น

เอกสารที่แปลสมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งท้ายเรื่อง

ครอบครัวนี้มีสมาชิก 6 คน คือพ่อ แม่ และลูก 4 คน ลูกคนแรกเป็นชาย เรียกกันเล่น ๆ ว่า หนึ่ง คนที่สองเป็นหญิงเรียกกันว่า สอง คนที่ 3 เป็นหญิงอีก ชื่อเล็ก ส่วนคนสุดท้ายเป็นชายชื่อ จีว ลูก ๆ สามคนมีว้าวเหมือนแม่ ยกเว้นเล็ก ที่มีว้าวคล้ายไปทางพ่อ ทักษิณีพี่น้องเล็กว่าเป็นเด็กเก็บตกบ้าง มีคนเอามาตั้งไว้หน้าบ้านบ้าง โถยเห็นเป็นของสนุก เพราะเล็กทำท่าโกรธหัวฟัดหัวเหวี่ยง ไม่มีใครคิดว่าคำพูดเล่น ๆ เหล่านี้ทำให้เล็กเก็บไปคิดและเข้าใจว่าคนที่เหวี่ยงพื้พี่น้อง ประกอบกับเป็นลูกสาวคนที่สองซึ่งวัยไล่เลี่ยกันกับเด็กหญิงสอง จึงต้องรับช่วงเสื้อผ้าของพี่สาวมาใช้ก็พอ เพราะฐานะของครอบครัวปานกลาง พ่อแม่สอนให้ลูก ๆ ประหยัดเสมอ เล็กน้อยใจคิดว่าพ่อแม่ลำเอียง รักตนน้อยกว่าพี่ ๆ และน้องเพราะตนไม่สวย เล็กจึงทำตัวเหินห่างกับพ่อแม่

วันหนึ่งพ่อแม่พาลูก ๆ ไปงานวันเกิดของคุณปู่ พี่ ๆ น้อง ๆ แต่งกายสวยงามด้วยชุดใหม่ แต่เล็กต้องสวมเสื้อชุดเก่าของพี่สอง ซึ่งความจริงยังใหม่และสวยงาม แต่พี่สองโตเร็ว จึงใส่ไม่ได้ เล็กแกล้งบอกพ่อแม่ว่าปวดศีรษะขอยุ่บ้าน พ่อแม่ไม่อยากไปนัก เพราะห่วงลูกสาว แต่เกรงใจคุณปู่ ทั้งพ่อ และแม่ตั้งใจว่าจะไปสักครู่ก็จะรีบกลับมาก่อน ครั้นทุกคนออกจากบ้านไปแล้ว เล็กจึงไปนั่งรำพึงรำพันความคับแค้นใจของตนอยู่ไถ่ร่มไม้ใกล้ ๆ ภูข้างบ้าน พยายามถอนใจลงดูระบายอารมณ์อยู่ พลันก็รู้สึกว่ามีแสงสว่างอยู่เบื้องหน้า นางฟ้าท่าทางใจก็นั่นเอง นางถามเล็กว่ามานั่งเสียใจอะไร ไม่ไปร่วมงานฉลองคล้ายวันเกิดของคุณปู่ เล็กจึงเล่าเรื่องให้นางฟ้าฟัง หวังว่านางฟ้าจะเนรมิตเสื้อผ้าใหม่เอี่ยมให้ตนบ้าง

ให้นักเรียนแสดงบทบาทเป็นเด็ก และนางฟ้า โดยแสดงตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของเด็กหญิงเล็ก

สมมุติว่าฉันชื่อเล็ก เป็นลูกคนที่สามของพ่อแม่ ฉันมีหน้าตาไม่สวยที่สุดในบ้าน พี่สาวอาวชอบว่าฉันเป็นเด็กที่พ่อแม่เอามาทิ้งไว้ที่หน้าบ้าน แล้วคุณพ่อคุณแม่เก็บเอามาเลี้ยง จึงมีค่าไม่เหมือนใคร พ่อแม่ไม่ค่อยรักฉัน ฉันอยากได้เสื้อผ้าใหม่ ๆ เหมือนพี่สองบ้าง แต่ฉันอายที่จะบอกกับพ่อแม่ เพราะฉันกลัวว่าพ่อแม่จะว่าฉันฉ้อฉล พี่สอง ฉันหมั่นไส้พี่ ๆ บางทีฉันไม่ยอมช่วยพ่อแม่ทำงาน พ่อแม่รักพี่ ๆ มาก ก็ควรให้พี่ ๆ ทำงานเอาใจพ่อแม่สิ ฉันอยากทำอะไร ๆ ให้ตรงกันข้ามกับพี่ ๆ ทุกอย่าง พ่อแม่ชอบว่าฉันขี้เกียจ คือ สกปรก ฉันก็จะทำให้สมจริงที่พ่อแม่ว่า

ในวันเกิดเหตุฉันนั่งเสียใจอยู่ริมหน้าต่าง ฉันไม่ไปงานวันเกิดของคุณปู่ ฉันโกหกพ่อแม่ว่าปวดศีรษะ ความจริงฉันอยากไปงานแต่ฉันน้อยใจที่พี่สองได้ใส่ชุดใหม่ ขณะที่ฉันกำลังนั่งอารมณ์เสียพี่สาวฟ้าท่าทางใจดีปรากฏตัวขึ้น ฉันดีใจมากและเล่าเรื่องให้นางฟ้าฟังว่า พ่อ แม่ ไม่รักฉัน คุณฉัน ลำเอียง ฯลฯ

บทบาทของนางฟ้า

สมมุติฉันชื่อ นางฟ้า มีหน้าที่คอยพิทักษ์และแนะนำให้เด็ก ๆ เป็นคนดี ฉันเห็นเด็กหญิงเล็กกำลังนั่งโศกเศร้า จึงปรากฏร่างขึ้น ซักถามว่าเหตุใดจึงมานั่งหน้าเศร้า เด็กหญิงเล็กเล่าให้ฉันฟังว่า พ่อแม่ไม่รัก คุณเธอเสมอ ฉันจึงน้อย ๆ ซักถามเธอว่า

1. ที่พ่อ แม่ ไม่รักเขอนั้น พ่อแม่ทำอย่างไร
2. ที่ว่าพ่อแม่คุณนั้น พ่อแม่รู้เรื่องอะไร และเป็นความจริงตามที่พ่อแม่รู้หรือไม่
3. พ่อแม่จำเียงนั้น พ่อแม่ทำอย่างไร นอกจากเสียผ้าแล้ว พ่อแม่ให้เด็ก
ใช้ของเก่า ๆ หรือใช้จากพี่ ๆ หรือเปล่า

หลังจากที่เด็กตอบแล้ว ฉันแนะนำให้เด็กปฏิบัติตนให้เป็นเด็กดี และจะมาหา
เด็กใหม่ในโอกาสหน้า เพื่อดูว่าจะมีผลเปลี่ยนแปลงหรือไม่ และอย่างไร

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำความเข้าใจด้วยบท

เด็กหญิงปานดวงตา ชีฟเป็นสุข เป็นลูกสาวคนเดียวของนายประสิทธิ์ ชีฟเป็นสุข พ่อมาขาย ค่อมานายประสิทธิ์ต้องการแม่มานเพื่อดูแลลูกสาวของตนกับดูแลบ้านช่อง และเป็นเพื่อนคู่คิด จึงแต่งงานใหม่กับหญิงมาขายลูกคิด 1 คนเช่นกัน เป็นหญิงอายุไล่เลี่ยกับเด็กหญิงปานดวงตา ตามปากตินายประสิทธิ์ก็ เอาใจลูกสาวมาก ครั้นแต่งงานใหม่ก็เกรงว่าลูกสาวจะน้อยใจคิดว่าพ่อไม่รัก จึงยิ่งพยายามเอาใจเด็กหญิงปานดวงตามากขึ้น และเพื่อไม่ให้ภรรยาใหม่เสียใจว่ารักแต่ลูกสาวของตนก็เอาใจภรรยาใหม่ด้วย แต่เด็กหญิงปานดวงตามองไม่เข้าใจ พ่อ เพราะเคยถูกแม่เฝ้าพะนอเพียงคนเดียว ครั้นเห็นพ่อเอาใจแม่เลี้ยงด้วยก็โกรธ มองไม่เห็นที่พ่อทำดีกับตน เป็นคนเจ้าคิดเจ้าแค้น แม่แค่ในเวลาเรียนทำให้เป็นเด็กใจลอย เด็กหญิงปานดวงตาต้องการให้ทุกคนทั้งครูและเพื่อนๆรักตน แต่ไม่ทราบจะทำอย่างไร เพราะตนเคยชินกับการให้ผู้อื่นเอาใจตลอดเวลา

จาก หลังการเรียนประจำวัน เด็กๆบ้างก็กลับบ้าน บ้างก็ คอยผู้ปกครองมารับ เด็กหญิงปานดวงตานั่งคอยพ่อ ใกล้ ๆ กันมีเพื่อนๆ 5-6 คน เล่นกระโดดเชือกที่ทำด้วยยางรัดกันอย่างสนุกสนาน เด็กหญิงปานดวงตานั่งดูอยู่ ใจก็นึกอยากเล่น คอยให้เพื่อนมาชวนเล่น แต่ไม่มีใครสนใจ เด็กหญิงปานดวงตาซึ้งนึกน้อยใจว่าเพื่อนไม่รัก ส่วนเด็กคนอื่นเดินผ่านมาเห็นกลุ่มนี้เล่นสนุกก็ขอเล่นด้วย ขณะที่เล่นสนุกอยู่นี้เกิดทะเลาะกัน มีเด็กคนหนึ่งกระโดดกลาชนเด็กหญิงปานดวงตาจึงทะเลาะกันขึ้น พ่อคือนายประสิทธิ์มารับลูกสาว เด็กหญิงปานดวงตาจึงออกจากเพื่อนมาหาพ่อ และใช้ให้พ่อถือกระเป๋าหนังสีดำ นายประสิทธิ์เอาอกเอาใจลูกสาวและพากันเดินจากไป

ให้นักเรียนแสดงเป็นเด็กหญิงปานดวงตา นายประสิทธิ์ และเพื่อนๆ จำนวน 6 คน ให้นักเรียนแสดงตามบทบาทอุปนิสัยของตัวละครที่กำหนดให้

บทบาทของนายประสิทธิ์ ชีฟเป็นสุข

สมมุติ ฉัน ชื่อ นายประสิทธิ์ ชีฟเป็นสุข เป็นพ่อหม้ายมีลูกสาว 1 คนชื่อเด็กหญิง ปานดวงตา ฉันรักลูกสาวมาก เพราะเห็น ว่าขาดแม่ฉันจึงตามใจเด็กหญิงปานดวงตามาก ฉัน แต่งงานใหม่กับแม่มาบุญเกิด ฉันรู้ว่าลูกสาวไม่พอใจ ฉันพยายามเข้าใจลูกทุกอย่างเพื่อให้ลูก ลดความไม่พอใจฉันนี้ เวลาที่ลูกกลับจากโรงเรียนฉันมักจะพา她去กินไอศกรีมเสมอ

บทบาทของ เด็กหญิงปานดวงตา ชีฟเป็นสุข

สมมุติ ฉัน ชื่อ เด็กหญิงปานดวงตา ชีฟเป็นสุข แต่ฉันไม่มีความสุขเลยแม้ฉันตายตั้งแต่ ฉันยังเล็กๆ พ่อรักฉันมาก แต่เดี๋ยวนี้พ่อไม่รักฉันแล้ว พ่อแต่งงานใหม่ ฉันไม่อยากให้พ่อรักคนอื่น เลย พ่อเคยซื้อของเล่นให้ฉันคนเดียวเดี๋ยวเดี๋ยวนี้พ่อซื้อให้ฉันแล้วก็ต้องให้ ลูกของแม่เลี้ยงด้วย เวลา ฉันเรียนหนังสือฉันชอบคิดถึงเรื่องพ่อไม่รักฉัน เพื่อนๆ ในห้องก็ไม่มีใครสนใจฉัน คุณครูก็ดูว่าฉัน ไม่ตั้งใจเรียนชอบนั่งเหม่อ

บทบาทของเพื่อนๆ ของเด็กหญิงปานดวงตา 4 คน

สมมุติ พวกเราเป็นนักเรียนห้องเดียวกันกับเด็กหญิงปานดวงตา ชีฟเป็นสุข พวกเรา ชอบเล่นกระโดดยางระหว่างคอยูปลูกครอง พวกเราเห็นปานดวงตานั่งดูพวกเราเล่น แต่หน้าตา บูดบึ้ง พวกเรานึกว่าเขาไม่ยอมเล่น แต่หาใครๆ อย่างเล่นเราก็ให้เล่น

บทบาทของเด็กชายเอก และ เด็กชายกอล์ฟ

สมมุติว่า ฉัน ชื่อ เด็กชายเอก และ เด็กชายกอล์ฟ เป็นเพื่อนร่วมชั้นของเด็กหญิง ปานดวงตา ฉันกำลังคอยูปลูกครองมารับกลับบ้าน ฉันเห็นเพื่อนๆ เล่นกระโดดยาง ฉันจึงเดิน เข้าไปขอเขาเล่น

เอกสารที่แจกสมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องให้เข้าใจและทำตามคำสั่งท้ายบท

เด็กชายน้อย เป็นลูกของนายนิคม และนางรำไพ ทั้งสองเป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย บ้านที่อาศัยก็เป็นบ้านเช่า น้อยเป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ ทั้งสองเฝ้าอบรมลูกชายให้ประพฤติตนเป็นคนดี รู้จักฐานะของตนเอง ใช้จ่ายแต่พอสมควร ซึ่งน้อยก็เข้าใจเขาไม่เคยร้องเอาจำโน่นเอานี้กับพ่อแม่เลย นอกจากนี้น้อยยังช่วยพ่อแม่ทำงานบ้านเท่าที่เขาส่งสามารถช่วยได้ บ้านของน้อยไม่ไกลจากโรงเรียนนัก แต่น้อยต้องขึ้นรถเมล์ไปโรงเรียนเพราะฉะนั้นกว่าน้อยจะรับประทานอาหารเช้าเสร็จก็สายรถเมล์แน่น และไปโรงเรียนไม่ทัน เช่นเดียวกับเวลาเย็นน้อยจะต้องรีบกลับบ้านเพราะถ้าเย็นมากรถเมล์จะแน่น และรถติดอยู่บนท้องถนนนาน น้อยกลับถึงบ้านแล้ว พ่อจะมีเวลาทำงานบ้าน เช่น ซักเสื้อผ้าของน้อยเอง ส่วนแม่จะช่วยรีดให้ เพราะเห็นว่าน้อยยังเล็กเกินไป น้อยไม่ต้องการช่วยพ่อช่วยแม่ทำงานทุกวัน หลังจากรับประทานอาหารเช้าแล้วน้อยจะทำการบ้าน และดูโทรทัศน์บ้าง น้อยนอนแต่หัวค่ำ เพราะพ่อแม่บอกว่าเด็ก ๆ ควรนอนแต่หัวค่ำ และตื่นแต่เช้า จะทำให้สุขภาพดีสมองแจ่มใส

ที่โรงเรียนเพื่อน ๆ ว่าน้อยเป็นคนเห็นแก่ตัว เก่งอยู่คนเดียว เพราะน้อยไม่เคยกระซิบบอกเพื่อนเวลาที่เพื่อนตอบครูไม่ได้ น้อยไม่มีของเล่นแปลก ๆ ไปเล่นกับเพื่อน เวลาที่เพื่อน ๆ เล่นรถคันเล็ก ๆ สบายงาม น้อยได้แต่ยืนมอง เพื่อนบางคนก็ขอยืมเพื่อนเล่น แต่น้อยไม่กล้ายืม เพราะกลัวจะทำของเพื่อนเสีย แล้วไม่มีใช้คืน อีกประการหนึ่งน้อยก็เกรงว่าจะขายหน้าถ้าขอยืม แล้วเพื่อนไม่ให้ยืม เพื่อนบางคนก็ว่าน้อยขี้เหนียว เพราะน้อยไม่เคยเอาอะไรไปแจกเพื่อนเลย

ฉาก ตอนเย็นที่บ้านของน้อย น้อยนั่งซมตาแดงๆอยู่ พ่อและแม่กลับจากทำงานเห็นเข้าก็เข้ามาซักถามว่าน้อยเป็นอะไรน้อยร้องไห้ บอกพ่อแม่ว่าน้อยไม่อยากไปโรงเรียน วันนี้เพื่อนว่าน้อยว่าเป็นคนไม่เอาไหน พ่อกับแม่ซักถามและปลอบน้อย

ให้นักเรียนแสดงเป็น พ่อแม่ และน้อย โดยแสดงตามบทบาทที่กำหนดให้
บทบาทของนายนิคม (พ่อ)

สมมุติว่า ฉัน คือ นายนิคม เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย แต่ฉันก็มีความสุข เพราะภรรยาและลูกของฉันเป็นคนดี ฉันภูมิใจในตัวลูกมาก เพราะลูกของฉันรู้จักทำงานช่วยเหลือพ่อแม่ ตั้งใจเรียนหนังสือและช่วยตนเอง ผิดกับลูกๆของเพื่อนที่ทำงานของฉัน ฉันหวังว่าอนาคตของลูกคงจะเจริญเป็นใหญ่เป็นโตกว่าฉัน

บทบาทของนางรำไพ (แม่)

สมมุติว่า ฉัน คือ นางรำไพ เป็นข้าราชการชั้นผู้น้อย การเงินของครอบครัวไม่ดีนัก แต่ไม่ถึงกับเป็นหนี้เป็นสินใครเพราะฉันใช้จ่ายอย่างประหยัด สามีและลูกของฉันก็มีความร่วมมือดี ลูกของฉันไม่เคยร้องขอซื้อของเล่นแพงๆ เลย เราสามคน พ่อ แม่ ลูก ช่วยกันทำงานบ้านทุกอย่าง ฉันสอนให้ลูกรู้จักใช้เงินแต่ที่จำเป็นจริงๆ และฝึกให้ลูกรู้จักช่วยตนเอง เช่นหาอาหารรับประทานเอง ซักเสื้อผ้าเองและไปโรงเรียนเอง

บทบาทของเด็กชายน้อย (ลูก)

สมมุติ ฉัน คือเด็กชายน้อย เป็นลูกคนเดียวของพ่อ แม่ ฉันรักพ่อแม่
มาก ฉันเชื่อฟังและพยายามทำตามคำที่พ่อแม่สอนเสมอ ฉันรู้ว่าฐานะของบ้านฉัน
ไม่ดี ฉันส่งสารพ่อแม่ที่ท้องทำงานเหนื่อย ดังนั้นฉันจึงเต็มใจช่วยทำงานบ้าน ฉัน
เคยอยากได้ของเล่นเหมือนเพื่อนที่โรงเรียน แต่ฉันรู้ว่าพ่อแม่ไม่มีเงิน ฉันจึงไม่
ขอพ่อแม่ เพื่อนๆที่โรงเรียนของฉันคงจะรวยเพราะเขามีของเล่นกันมากมาย
ทั้งรถยนต์เล็กๆ หุ่นยนต์เหล็ก ฉันมีแค่หุ่นยนต์ที่ทำด้วยพลาสติก วันเกิดของบางคน
ก็เอาขนมมาเลี้ยงกันในห้อง ฉันไม่เคยเอาอะไรไปแจกเพื่อนๆเลย วันนี้ฉันถูก
เพื่อน 2-3 คน ว่าฉันเป็นคนเห็นแก่ตัวไปเคยเอาอะไรไปเลี้ยงเพื่อน และไม่ช่วย
เพื่อนเวลาที่ท้อทุกข์ไม่ได้ ทำให้เพื่อนถูกทำโทษ ฉันเสียใจมากฉันก็อยากมีอะไร
ไปแจกเพื่อนเหมือนกัน แต่ฉันไม่รู้จะเอาอะไรไปแจกดี และที่ฉันไม่บอกค่าตอบแทน
เพื่อน เพราะฉันไม่กล้าบอก ฉันกลัวครูทำโทษ เพราะครูสั่งให้ทุกคนไปท่องแล้ว
ฉันไม่อยากไปโรงเรียนเลย

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งท้ายบท

มีครอบครัวหนึ่งฐานะยากจน พ่อเป็นกรรมกรรับจ้างทั่วไป บางวันก็มีงานทำ บางวันก็ไม่มีคนจ้าง จึงมีรายได้ไม่สม่ำเสมอ ส่วนแม่เป็นคนงานรักษาความสะอาดที่ว่าการอำเภอใกล้ ๆ โรงเรียน ทั้งสองมีลูกชายชื่อ ชิคชัย ลูกสาวชื่อ อัญชัญ โรงเรียนที่ชิคชัยและอัญชัญเรียนอยู่เป็นโรงเรียนที่มีชื่อเสียง นักเรียนส่วนใหญ่เป็นลูกคนมีฐานะที่เด็กทั้งสองมีโอกาสเข้ามาเรียนเพราะครูใหญ่เห็นใจพ่อและแม่ว่ามีรายได้น้อย เพื่อจะได้ช่วยประหยัดค่ารถ จึงรับชิคชัยและอัญชัญเรียนที่โรงเรียน ทั้งสองเป็นเด็กดีมีมานะตั้งใจเรียน ผลการเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ทั้งสองหาความสุขไม่ เพราะเพื่อน ๆ ที่โรงเรียนชอบล้อเลียน เช่นพูดว่า เห็นพ่อของชิคชัยกำลังล้างท่อระบายน้ำข้างถนนบ้าง ถามชิคชัยว่าไม่ไปช่วยพ่อแบกของบ้าง หรือ ฯลฯ ทำให้ความขมขื่นใจให้ชิคชัยมาก ส่วนอัญชัญไม่ค่อยมีปัญหา เพราะเพื่อน ๆ ผู้หญิงไม่ค่อยล้อเลียน

ให้นักเรียนแสดงเป็น ชิคชัย อัญชัญ เพื่อนร่วมชั้นของชิคชัย ๔ - ๕ คน

ฉาก

เป็นเวลาพักกลางวัน เพื่อนร่วมชั้นของชิคชัย ๔ - ๕ คน กำลังเล่นเกมอยู่ในห้องเรียน ชิคชัยกำลังเขียนหนังสืออยู่บนโต๊ะ อัญชัญเดินไปหาชิคชัยเพื่อจะขอสตางค์ไปซื้อกระดาษสีสำหรับทำงานในวิชาศิลปะ เพื่อน ๆ ของชิคชัยกะโดนล้อชิคชัยกับอัญชัญไปถึงพ่อแม่ อัญชัญร้องไห้ ชิคชัยทนไม่ได้จึงทะเลาะ และทำคอกับเพื่อนกลุ่มนั้น

บทบาทบาทของชิตชัย

สมมุติว่าฉันคือ ชิตชัย กำลังเรียนอยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ฉันมีน้องสาว ๑ คน ชื่อ อัญญะ เรียนอยู่โรงเรียนเดียวกัน แก่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่สอง ฉันเป็นคนขยันงาน แต่ฉันก็พยายามเรียนให้ดีที่สุด พ่อแม่บอกเสมอว่าพ่อแม่ขยันงานไม่มีสมบัติจะให้ลูก ขอให้ลูกเรียนให้เก่ง ๆ ถ้าไปจะได้เป็นที่พึ่งของพ่อแม่ยามแก่ ฉันส่งสารพ่อแม่มาก พ่อแม่ทำงานหนัก แต่กลับถูกดูถูกจากคนอื่น ถ้าฉันทำงานได้เงินมาก ๆ ฉันจะให้พ่อแม่ พ่อแม่จะได้ไม่ต้องทำงานเหนื่อย เพื่อน ๆ ที่โรงเรียนล้วนแล้วแต่รวย ๆ ทั้งนั้น บางคนชอบล้อเลียนฉันถึงพ่อแม่ ฉันต้องอดทน บางครั้งฉันก็พ้องครู

บทบาทของอัญญะ

สมมุติว่าฉันคือ อัญญะ เป็นน้องของพี่ชิตชัย บ้านของฉันไม่รวย แต่พ่อแม่ก็รักฉันมาก พ่อแม่บอกให้ฉันเรียนเก่ง ๆ ถ้าไปจะได้เป็นใหญ่เป็นโต ฉันอยากรวยมีเงินมาก ๆ มีของเล่นมาก ๆ เหมือนเพื่อน ๆ บ้าง

บทบาทของเพื่อนร่วมชั้นของชิตชัย ๔ - ๕ คน

สมมุติว่า พวกเราเป็นเพื่อนร่วมชั้นของชิตชัยมีนิสัยรักสนุก และชอบล้อเลียนเพื่อน ๆ ชิตชัยเป็นเพื่อนที่พวกเราชอบล้อมากที่สุดคนหนึ่ง พวกเราเคยเห็นพ่อของชิตชัยรับจ้างสร้างบ้านที่อยู่ข้าง ๆ โรงเรียน จึงพูดหยัชิตชัยว่าไม่ไปช่วยพ่อจนทวาย แยกไม้

เอกสารที่แจกสมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งในคอนท้ายบท

จิ๋วเป็นเด็กชายตัวเล็ก ผอม กำลังเรียนอยู่ในชั้นประถมปีที่ 4 จิ๋วเรียนไม่เก่งนัก แต่ก็ไม่เคยทำความหนักใจให้แก่ครูเลย เพราะจิ๋วตั้งใจเรียนและทำการบ้านเสมอ สุขภาพของจิ๋วไม่ดีนัก จิ๋วจึงไม่ชอบเล่นกีฬา จิ๋วชอบเล่นเงี่ยงๆกับเพื่อนที่สุขภาพแข็งแรงกว่า บางวันจิ๋วก็นั่งดูเด็กนักเรียนคนอื่นๆวิ่งเล่น จิ๋วเกลียดการมีปากเสียง ทะเลาะวิวาท พ่อแม่สอนจิ๋ว ไม่ให้รังแกสัตว์ไม่รังแกคนที่เล็กกว่า ถ้าใครรังแกจิ๋ว พ่อแม่สอนให้ไปบอกครู จิ๋วเชื่อฟังและทำตามที่พ่อแม่สอนทุกอย่าง แต่ทำไมจิ๋วจึงถูกละเมิดรังแก บางวันแม่มีขนมเล็กๆน้อยๆ ให้จิ๋วเอามาโรงเรียน เพื่อนบางคนก็ขอจิ๋วกิน เพื่อนบางคนจิ๋วก็เต็มใจแบ่งให้ แต่บางคนจิ๋วไม่เต็มใจก็จำเป็นต้องให้ เพราะจิ๋วกลัวเขาแกล้ง จิ๋วเคยฟ้องครูหลายครั้ง ครูก็เรียกเขาไปคุยบ้าง ทำโทษบ้างแต่เขาก็ยังรังแกจิ๋ว บางวันจิ๋วไม่อยากมาโรงเรียน

วันหนึ่ง จิ๋วกำลังนั่งดูหนังๆ ชั้นประถม 2 เล่นวิ่งไล่จับกันอย่างเพลิดเพลินใหญ่ เพื่อนที่แสนเกเรเดินมาจากไหนไม่ทราบตรงเข้ามาผลักหัวจิ๋วคอนข้างแรงทีเดียว

ให้นักเรียนแสดงบทบาทเป็น จิ๋ว และใหญ่ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของจิ๋ว

สมมุติว่า ฉัน คือ จิ๋ว นักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 ฉันเป็นเด็กไม่แข็งแรง ฉันไม่ชอบทะเลาะวิวาทกับใคร ฉันมีเพื่อนเกเรชื่อใหญ่ ชอบรังแกฉันเสมอ ฉันฟ้องครูหลายครั้งแล้ว ครูทำโทษใหญ่ บางครั้งก็ให้ใหญ่มาขอโทษฉัน แต่ใหญ่ก็ไม่เข็ด มีโอกาสเมื่อไรเขาก็รังแก ฉันเมื่อนั้น เขาพูดฉันว่าถ้าสู้ฟ้องอีก เขาจะหาฉันให้เจ็บมากขึ้น ฉันกลัวใหญ่จริงๆ

บทบาทของใหญ่

สมมุติ ว่า ฉันคือใหญ่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉันเบื่อเรียนหนังสือ เบื่อครูซึ่งเข้าห้องเรียนครึ่งใจ เป็นตอ้งดูฉันเป็นประจำแต่ฉันโชคดีเพื่อนๆกลัวฉัน จึงให้ฉันลอกการบ้านพวกเขา ฉันเป็นคนเก๋ดึยคนขี้ฟ้อง ในห้องฉันมีนักเรียนคนหนึ่ง ชื่อ จิว ช่วงตัวเล็กสมชื่อเสียจริงๆ ตัวมอมๆซิกๆไม่รู้เป็นอย่างไร ฉันไม่ค่อยชอบ หน้าเจ้าหมอนี่เลย เขาเคยฟ้องครูหลายครั้งแล้วว่าฉันแกล้งเขา และฉันสั่งเขาไว้ ว่าถ้ายังขึ้นฟ้องครูอีก ฉันจะทำให้เจ็บเขี้ยว ทีละ ฉันอยากลองดูซิว่าเขาจะกลัว ฟ้องครูอีกไหม.....

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งท้ายบท

ครอบครัวเล็กๆครอบครัวหนึ่ง มีนายองอาจเป็นหัวหน้าครอบครัว เขาเป็นพนักงานบัญชีประจำกรมหนึ่ง มีภรรยาชื่อนางวันดี เป็นแม่บ้านดูแลทำความสะอาดบ้าน ซักผ้า เลี้ยงม้าและทำอาหารครอบครัวนี้มีลูก 2 คน คนโตเป็นหญิงชื่อเด็กหญิงคารา คนเล็กเป็นชาย ชื่อเด็กชายอาทิตย์ นายองอาจเป็นพ่อบ้านที่รักลูก รักเมียมาก เขาทำงานหนักเพื่อหารายได้พิเศษโดยรับทำบัญชีให้ร้านค้า เขามุ่งหวังที่จะส่งเสียให้ลูกทั้ง 2 ได้เรียนให้มาก คาราคือเด็กที่มีความมานะพยายาม มีผลการเรียนอยู่ในระดับดีมากของห้อง เธอไม่เคยสอบได้อันดับต่ำกว่าที่ 4 เลย และเธอได้ตั้งความหวังที่จะเรียนแพทย์ในอนาคต พ่อและแม่ภูมิใจลูกสาวจนไ้มาก คาราไม่ต้องช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน เวลาของคาราหมดไปกับการเรียน ทบทวนตำรา ครบกับข้ามกับอาทิตย์น้องชายซึ่งเป็นเด็กหัวเรี่ยวชอบเล่นสนุก ชอบเล่นกีฬา แต่การเรียนอยู่ในระดับอ่อน ชอบลี้มทำการบ้านเป็นประจำจนครูประจำชั้นเขียนจดหมายขอพบผู้ปกครองเพื่อปรึกษาปัญหาร่วมกัน

ให้นักเรียนแสดงเป็นนายองอาจ นางวันดี เด็กหญิงคารา และเด็กชายอาทิตย์ ตามบทบาทที่กำหนดให้

ฉาก เป็นเวลาเลิกเรียนพอดี คาราและอาทิตย์เดินกลับบ้าน นางวันดีนั่งรอที่งานบ้าน เก็บเสื้อผ้าที่ซักตากไว้ และเตรียมประกอบอาหารมื้อเย็น เมื่อเห็นลูกกลับถึงบ้านก็บอกลูกให้กินอาหารว่างและเก็บกระเป๋าเมื่อทำธุระส่วนตัวเรียบร้อยแล้ว คารานั่งทำการบ้าน อาทิตย์นั่งดูโทรทัศน์ นางวันดีซึ่งอยู่ในครัวก็เอนดูชายให้ทำการบ้าน อาทิตย์จึงหยิบสมุดทำการบ้าน เมื่อทำไม่ได้ก็ถือสมุดไปถามการวการวน้องชายไม่ให้รบกวนเพราะตนยังทำงานค้างอยู่ อาทิตย์

จึงกลับไปทูลทูลทูลต่อ พ่อกลับถึงบ้านพอดี อาทิตย์กระโดดไปรับและบอกว่าทำการบ้านไม่ได้จะถามพ่อ นายองอาจก็บอกว่าให้ไปถามพี่ เพราะพ่อมีงานต้องรีบทำคืนนี้ ในที่สุดอาทิตย์ก็ลืมเรื่องการบ้าน หลังจากที่ถูก ๆ เข้านอนแล้ว นายองอาจนั่งทบทวนอยู่ นางวันดีก็เข้ามาเตือนเรื่องให้ไปพบครูประจำชั้นของลูกชายในวันพรุ่งนี้

บทบาทของนายองอาจ (พ่อ)

สมมุติว่า ฉันคือนายองอาจ เจ้าพนักงานบัญชี มีลูกชื่อ คารว และ อาทิตย์ ฉันเป็นคนรักครอบครัว เนื่องจากฉันทำงานหาเงินเพียงคนเดียว จึงจำเป็นต้องรีบจ้างตรวจบัญชี ทบทวน นอกเวลาราชการ ฉันไม่ค่อยมีเวลาให้ลูกมากนัก แต่ฉันบอกลูกเสมอว่าพ่อยอมเหนื่อยยากเพราะรักลูกมาก อยากให้ลูกได้เรียนสูง ๆ พยายามหาสิ่งที่ดีต้องการให้เต็มหน้าเพื่อนฝูงของลูก

บทบาทของนางวันดี มุณี (แม่)

สมมุติว่า ฉันชื่อนางวันดี มุณี มีลูกสองคน ชื่อ คารว และ อาทิตย์ คารวเป็นเด็กขยันเรียน กลับบ้านก็ตั้งหน้าทูลวิชาทำการบ้าน แต่ไม่สนใจช่วยแม่ทำงานบ้านเลย ส่วนลูกชายคนเล็กก็ทำความหนักใจให้พ่อ-แม่ เพราะไม่เอาใจใส่การเรียนเลย ฉันได้รับจดหมายจากครูประจำชั้นขอพบเพื่อปรึกษาเรื่องลูกชายไม่ทำการบ้านส่ง การเรียนอ่อนมาก ฉันเหนื่อยทั้งกายและใจจึงค่อนข้างเป็นคนขี้บ่นและคอยเตือนให้ลูกชายทำการบ้านเสมอ แต่ฉันไม่มีเวลาตรวจตรา

บทบาทของเด็กหญิงคารา บุญมี (ลูกสาวคนโต)

สมมุติว่า ฉันชื่อเด็กหญิงคารา บุญมี เป็นลูกสาวของนายองอาจ และนางวันดี บุญมี มีน้องชายชื่อเด็กชายอาทิตย์ ฉันเป็นลูกสาวคนโต ฉันรู้ว่า พ่อ-แม่รักฉันเพราะฉันทำอะไรๆ พ่อแม่ไม่เคยขัดใจ ฉันเป็นเด็กเรียนดีไม่เคยได้ต่ำกว่าที่ 4 ของห้อง ฉันภูมิใจมาก และฉันพยายามสอบให้ได้ที่ดีๆ ทุกครั้ง ฉันอยากเป็นคุณหมอ คุณครูบอกว่าคนจะเรียนหมอได้จะต้องเรียนเก่งๆ ฉันชอบเรียนหนังสือ ฉันไม่ชอบทำงานบ้านเลย ฉันว่าความน้องชายของฉันที่เอาแต่เล่นอย่างเดียว

บทบาทของเด็กชายอาทิตย์ บุญมี (ลูกชายคนเล็ก)

สมมุติ ฉันชื่อ เด็กชายอาทิตย์ ลูกชายคนเล็กของนายองอาจและนางวันดี บุญมี ฉันมีพี่สาวชื่อเด็กหญิงคารา ฉันเป็นคนร่าเริงชอบเล่นกีฬา ชอบกระโดดโลดเต้นและฉันชอบดูโทรทัศน์มากที่สุด ฉันไม่ตั้งใจเรียนทำการบ้านแต่ฉันดูโทรทัศน์เพลินไปหน่อย บางทีแม่ก็เตือนฉันทำการบ้าน แม่ชอบเตือนเวลาที่ฉันกำลังดูโทรทัศน์สนุกๆ กว่าฉันจะดูโทรทัศน์จบ ฉันก็ง่วงและลืมทำการบ้าน

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำความเข้าใจ

ครอบครัวนี้มีสมาชิก ๕ คน คือ พ่อ ชื่อ นายสมศักดิ์ มีธรรม แม่ชื่อ นางวิภา มีธรรม มีลูก 3 คน เรียงตามลำดับดังนี้ เด็กชายโต้ง เด็กหญิงนิค และ เด็กหญิงนุช พ่อและแม่มีลูกให้ลูก ๆ มีความรับผิดชอบโดยแบ่งงานบ้านให้ลูก ๆ ช่วยกันทำ แต่น้องคนเล็กมักลืมเสมอทั้งที่หน้าที่ของนุชมีเพียงกรอกน้ำที่ต้มและเย็นแล้ว ใส่ขวดแช่ตู้เย็น

จาก เวลาเย็น ทุกคนในครอบครัวต่างทำงานตามหน้าที่ของตน เมื่อถึง เวลาอาหารแม่และนิกช่วยกันจัดเตรียมโต๊ะอาหาร นุชเข้านั่งประจำที่เป็นคนสุดท้าย เพราะเพิ่งดูโทรทัศน์จบ ขณะที่ทุกคนกำลังรับประทานอาหาร เกิดเหตุ นิคเลี้ยงวฟฟิ รีบน้ำดื่ม แต่ไม่มีน้ำดื่มในตู้เย็น

ให้นักเรียนแสดงเป็น นายสมศักดิ์ มีธรรม นางวิภา มีธรรม และโต้ง นิค นุช โดยแสดงบทบาทตามที่กำหนดให้

บทบาทของนายสมศักดิ์ มีธรรม

สมมุติฉันคือ นายสมศักดิ์ มีธรรม เป็นพ่อบ้านมีลูก 3 คน คือ โต้ง นิค และนุช ฉันเป็นพ่อบ้านที่ขยันขันแข็งมาก ฉันมีอาชีพเป็นครูสอนอยู่ที่โรงเรียนมีชื่อ แห่งหนึ่ง ฉันอบรมลูกทุกคนให้มีความรับผิดชอบขยันในการงานและประพฤติตนเป็นคน ดี เลิกงานแล้วฉันทำงานบ้านเช่น ตัดหญ้า ล้างรถ หรืออื่น ๆ

บทบาทของนางวิภา มีธรรม

สมมุติฉันคือ นางวิภา มีธรรม เป็นแม่บ้านที่ดี มีอาชีพเป็นครูสอนอยู่แห่งเดียวกันกับสามี เลิกงานแล้วฉันจะแวะจ่ายตลาด และทำอาหารโดยมีลูกสาวคอยช่วยเหลือ

บทบาทของเด็กชายโง้ง

สมมุติว่าฉันคือ เด็กชายโง้ง เป็นลูกคนโตของพ่อแม่ ฉันเป็นเด็กดี เลิกเรียนแล้วฉันช่วยพ่อรดน้ำต้นไม้ ล้างรถ และฉลักเปลี่ยนแฉกถังล้างชามกับน้องนิก

บทบาทของ เด็กหญิงนิก

สมมุติว่าฉันคือ เด็กหญิงนิก เป็นลูกคนที่สองของพ่อแม่ ฉันชอบช่วยแม่ทำงานบ้าน เพราะบ้านของเราไม่มีคนใช้ กลับจากโรงเรียนฉันช่วยแม่หุงข้าวทำกับข้าวเด็ก ๆ น้อย ๆ และช่วยพี่โง้งล้างชาม ฉันมีความสุขที่พ่อแม่ชมว่าฉันเป็นเด็กดี

บทบาทของ เด็กหญิงนุช

สมมุติว่าฉันคือเด็กหญิงนุช เป็นลูกคนเล็กของพ่อแม่ ฉันมีหน้าที่ประจำเช่นเดียวกับพี่ ๆ คือ เป็นคนกรอกน้ำใส่ขวดใส่ขวดเข้าตู้เย็น แต่ฉันมักโดนดุว่าใช้ลิ้นไม่ทำความสะอาดที่ โห / ฉันไม่อยากลิ้นหรอก แต่บางทีฉันก็เพลินกับรายการโทรทัศน์ แล้ววันนี้ฉันก็ลืมอีก ใจร ๆ ก็ไม่เตือนฉันเลย ฉันลืมจริง ๆ

เอกสารที่แจกสมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำความเข้าใจ

แม่เฒ่าจันทร์ อยู่กับพวกสัตว์เลื้อยทั้งหลายในบ้าน มีแมวชื่อมาลี สุนัขชื่อโจโจ้ กระจ่างชื่อสาลี ไก่ชื่อกุก พวกสัตว์ทั้งหลายช่วยแม่เฒ่าทำงานบ้าน แม่เฒ่าก็จะดูแลทุกข์สุขของสัตว์ทั้งหลาย อยู่มาวันหนึ่ง เป็นวันครบรอบวันเกิดปีที่ 76 ของแม่เฒ่า แม่เฒ่าไม่ได้อยู่ออกไปหาเพื่อน พวกสัตว์เลื้อยทั้งหมดของแม่เฒ่ามีสุนัขและแมวเป็นต้นคิดหาขนมเค้กวันเกิด จัดโต๊ะแจกกางเขน และเมื่อใกล้เวลาที่แม่เฒ่ากลับ พวกสัตว์ทั้งหลายมารวมกันที่ห้องอาหาร พอแม่เฒ่าเข้ามาในห้อง ก็เห็นโต๊ะที่จัดไว้สวยงาม พวกสัตว์ทั้งหลายก็ร้องเพลงอวยพรวันเกิดพร้อมกัน แม่เฒ่ารู้สึกยินดีมาก

ให้นักเรียนแสดงเป็น แม่เฒ่าจันทร์ สุนัข แมว กระจ่าง และไก่ ตามบทบาทที่กำหนดให้

บทบาทของแม่เฒ่าจันทร์

สมมุติว่าฉัน คือแม่เฒ่าจันทร์ อาศัยอยู่ในบ้านมีพวกสัตว์เลื้อยเป็นเพื่อน คือ แมว ที่ชื่อมาลี สุนัขแสนรู้ชื่อโจโจ้ กระจ่างน้อยชื่อสาลี แม่ไก่ชื่อกุก พวกสัตว์เลื้อยเหล่านี้ช่วยฉันทำงานบ้าน ฉันก็รักเอ็นดูสัตว์ทั้งหลายเหมือนลูกเหมือนหลานทั่วไหนเจ็บป่วยก็ดูแลรักษา วันหนึ่งเป็นวันครบรอบวันเกิดที่ 76 ฉันออกไปหาเพื่อน เมื่อกลับถึงบ้านฉันแปลกใจมากที่ไม่เห็นสัตว์ทั้งหลายออกมาต้อนรับเหมือนเช่นเคย แต่เมื่อเดินเข้าไปในห้องอาหารฉันต้องตกตลึง บนโต๊ะอาหารจัดไว้อย่างงดงาม และมีเสียงร้องเพลงสุขสันต์วันเกิดอย่างพร้อมเพรียงกัน ฉันรู้สึกประหลาดใจและตื่นตัวใจมาก

บทบาทของมาลี (แมว)

สมมุติว่าฉันคือ มาลี แมวของแม่เพ่าจันทร์ ที่แม่เพ่ารักมากฉันอาศัยอยู่กับแม่เพ่าจันทร์กับเพื่อน ๆ มีสุนัข กระต่าย และไก่ พวกเราได้รับความเมตตาจากแม่เพ่ามาก วันหนึ่งเป็นวันเกิดของแม่เพ่าครบ 76 ปี แม่เพ่าออกจากบ้านไปหาเพื่อน พวกเราทุกคนช่วยปรี๊ดจ๊างวันเกิดให้แม่เพ่า พวกเราอยากเห็นแม่เพ่าดีใจ ที่พวกเราทุกคนรักและใส่ใจการแสดงความใส่ใจเล็ก ๆ น้อย ๆ ต่อแม่เพ่า

บทบาทของโจโจ้ (สุนัข)

สมมุติว่าฉันคือโจโจ้ สุนัขแสนรู้ของแม่เพ่าจันทร์ ฉันอาศัยอยู่กับแม่เพ่าและเพื่อน ๆ มี แมว กระต่าย และไก่ พวกเรารักแม่เพ่ามากช่วยกันทำงานบ้านให้แม่เพ่า วันหนึ่งเป็นวันครบรอบวันเกิดที่ 76 ปี ของแม่เพ่า ฉันจึงปรึกษากับเพื่อน ๆ จัดงานเลี้ยงวันเกิดให้แม่เพ่า และเพื่อให้แม่เพ่าแปลกใจ พวกเราจึงแอบปรึกษา และทำงานกันระหว่างที่แม่เพ่าออกไปหาเพื่อน ฉันคิดว่าแม่เพ่าคงจะดีใจ และพวกเราก็ก็นึกใจที่จะจัดงานนี้เพื่อตอบแทนน้ำใจและพระคุณของแม่เพ่า

บทบาทของสำลี (กระต่าย)

สมมุติว่าฉันคือสำลี กระต่ายน้อยขนขาวของแม่เพ่าอาศัยอยู่กับแม่เพ่าและเพื่อน ๆ มี แมว สุนัข และไก่ อย่างมีความสุข วันหนึ่งเป็นครบรอบวันเกิดปีที่ 76 ของแม่เพ่า แม่เพ่าออกจากบ้านตั้งแต่เช้า แมว และสุนัขเรียกฉันกับไก่ ปรึกษากันว่าจะจัดงานเลี้ยงวันเกิดให้แม่เพ่า พวกเราช่วยกันทำขนมเค้กและจัดโต๊ะงดงามรอบแม่เพ่า พวกเราอยากเห็นแม่เพ่าดีใจและมีความสุข

บทบาทของกูก (ไก่)

สมมุติว่าฉันคือกูก แม่ไก่ที่แสนดีของแม่เฒ่าจันทร์ ฉันอาศัยอยู่กับแม่เฒ่าและเพื่อน ๆ มีแมว สุนัข และกระต่าย แม่เฒ่าเมตตารักใคร่พวกเรามาก วันหนึ่งเป็นวันครบรอบวันเกิด 76 ปี ของแม่เฒ่า แม่เฒ่าออกไปหาเพื่อน แมวและสุนัขปรึกษากับฉันและกระต่าย จะจัดงานเลี้ยงฉลองวันเกิดให้แม่เฒ่า พวกเราตกลงจะทำขนมเค้ก และร้องเพลงอวยพรวันเกิดให้แม่เฒ่า พวกเราดีใจมากที่จะได้ทำอะไรตอบแทนความรักความเมตตาที่แม่เฒ่ามีต่อพวกเรา

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ แล้วทำความเข้าใจในคอนท้ายบท

เด็กชายพัท มีสมบัติ เป็นลูกคนโตของนายเอกและนางนิศยา ซึ่งเป็นอาจารย์ในมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เด็กชายพัทมีน้องอีก ๕๒ คน เป็นชาย ๔ คน และหญิง ๑ คน ครอบครัวของพัทก็เช่นเดียวกับครอบครัวชั้นกลางทั่วไปของกรุงเทพ คือ เข้าครัวทุกคนก็ตื่นและรีบร้อนออกจากบ้านไปทำงาน ไปโรงเรียน ตกเย็นต่างก็รีบกลับบ้านหุงหาอาหารทำธุระกิจส่วนตัว พักผ่อนและเตรียมตัวต่อสู้กับชีวิตในวันต่อไป แต่พ่อและแม่ของพัทหลังจากเลิกงานแล้วบางวันต้องอยู่สอนนักศึกษารอบค้ำอีก ทำให้ไม่มีเวลามากพอที่จะคอยดูแลลูกๆ ได้มากนัก น้องๆ ของพัทไม่มีปัญหาเรื่องการเรียนเหมือนพัท พัทเรียนอ่อน บางทีพัทไม่เข้าใจที่ครูสอน พัทไม่เข้าใจตัวเอง เหมือนกันที่ว่าทำไมจึงไม่ถามครูทั้งที่ครูก็ไม่เคยดุเมื่อนักเรียนซักถามเลยสักครั้ง พัททำการบ้านไม่ได้ พัทก็เลยไม่ทำบางวันพ่อแม่มักถามว่ามีกรบ้านไหม พัทก็บอกว่าทำเสร็จแล้ว เป็นดังนี้ตลอดมา การเรียนของพัทก็ยิ่งเลวลงๆ พัทเริ่มเบื่อหน่ายการเรียนเมื่อไม่เข้าใจพัทก็เลยนั่งวาดรูปเล่นบ้างแอบอ่านหนังสือการ์ตูนบ้าง ขณะที่ครูสอน บ่อยครั้งที่พัทถูกลูกครูและทำโทษ แต่พัทไม่รู้ว่าทำอย่างไรดี ถ้าบอกพ่อแม่ พัทไม่แน่ใจว่าจะถูกทำโทษหรือเปล่าที่พัททำตัวเช่นนี้ จนกระทั่งวันหนึ่งเพื่อนบางคนของพัทก็ช่วยเหลือ

ให้นักเรียนแสดงเป็นเด็กชายพัท มีสมบัติ เด็กชายสมเกียรติ ไร่เรียง และเด็กชายนิกย์ ขยันเรียน เพื่อนของ เด็กชายพัท

ฉาก เป็นเวลาพักกลางวัน เด็กชายสมเกียรติ ไร่เรียง ไปหา เด็กชายนิกย์ ขยันเรียนปรึกษากันหาวิธีช่วยเหลือพัท หลังจากปรึกษาเสร็จแล้วก็ชวนกันไปหาเด็กชายพัท

บทบาทของ เด็กชายพัท มีสมบัติ

สมมุติว่า ฉันคือ เด็กชายพัท มีสมบัติ เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บ้านของฉันฐานะปานกลาง พ่อและแม่ของฉันสอนหนังสืออยู่ในมหาวิทยาลัยฉันเรียนหนังสือไม่เก่ง ฉันไม่ค่อยทำการบ้านส่งครู เวลาเรียนฉันไม่ค่อยเข้าใจ ฉันเรียนไม่ทันเพื่อน ฉันจึงเบื่อหน่ายการเรียน

บทบาทของ เด็กชายสมเกียรติ ว่าเริง

สมมุติว่า ฉันคือเด็กชายสมเกียรติ ว่าเริง เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 การเรียนของฉันอยู่ในระดับปานกลาง ฉันเป็นคนว่าเริง ชอบคุยสนุกสนาน ฉันชอบช่วยเหลือเพื่อนถึงแม้จะไม่สามารถช่วยได้ด้วยตนเอง ฉันก็จะพยายามหาวิธีอื่นเพื่อช่วยเหลือเพื่อน และฉันรู้สึกว่าเป็นเพื่อนใน"องก็รักฉัน

บทบาทของ เด็กชายนิกย์ ชัยนเรียน

สมมุติว่า ฉันคือ เด็กชายนิกย์ ชัยนเรียน เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ฉันเรียนเก่ง ใกรว่าฉันเป็นคนเจ้าบขริม เพราะฉันไม่ค่อยเล่นหัวกับเพื่อนนัก เวลาว่างฉันชอบอ่านหนังสือ หรือทำการบ้านให้เสร็จที่โรงเรียน ฉันได้รับคำชมเชยเสมอว่าเป็นเด็กที่เรียนดีมีความรับผิดชอบสูง ฉันภูมิใจมาก

เอกสารที่แจกให้สมาชิก

ให้นักเรียนอ่านเรื่องต่อไปนี้ให้เข้าใจ และทำตามคำสั่งท้ายบท

เด็กชายบิก เป็นลูกคนเดียวของพ่อแม่ซึ่งเป็นนักธุรกิจจึงไม่ค่อยมีเวลาให้กับบิก บิกมีพี่เลี้ยงคอยดูแล และบิกชอบเป็นผู้รับส่งไปโรงเรียน พ่อและแม่จึงรู้ว่าหอคติงบิก แต่กิจการค้าทำให้ต้องห่างลูก วิธีที่จะทดแทนการหอคติง พ่อและแม่จึงซื้อของเล่นให้บิกมากมาย บิกต้องการอะไรเป็นทองใดสิ่งนั้น แต่บิกไม่ทราบจะบอกพ่อแม่ได้อย่างไรว่าบิกต้องการพ่อแม่ มากกว่าของเล่นทั้งหลาย บิกรู้สึกหงุดหงิดเสมอ และบ่อยครั้งที่บิกพูดจาไม่สุภาพกับพี่เลี้ยง ซึ่งไม่กล้าดุบิก เพราะเกรงว่าจะถูกบิกฟ้องพ่อแม่ และตนจะถูกไล่ออกบิกจึงเติบโตมาอย่าง ไม่ค่อยได้รับการอบรมนัก บิกได้รับการเอาอกเอาใจเมื่ออยู่ที่โรงเรียน บิกอยากให้เพื่อน ๆ สนใจ เวลาเรียนบิกชอบชวนเพื่อนคุย บางครั้งก็เอาของเล่นใหม่ ๆ มาอวดเพื่อน บางทีถ้า เพื่อนคนไหนทอมกบิก บิกจะตะโกนแซดเพื่อน ครูเพื่อนบิกเสมอ และบิกจะส่งไปใต้ลิ้นชักโต๊ะ เกอที่จะทำอย่างเดิมไปได้ บิกไม่ตั้งใจจะทำอย่างนี้เลย บิกอยากให้เพื่อน ๆ สนใจบิก อยากให้ใคร ๆ รู้ว่าบิกก็เก่ง แต่เพื่อน ๆ หลายคนกลับระอาเอือม

ให้นักเรียนแสดงเป็น พ่อ แม่ บิก พี่เลี้ยง และเพื่อน ๆ ของบิก อีก 4 คน ตาม บทบาทที่กำหนดให้

ฉากที่ 1 เป็นเวลาเช้าบิกเพิ่งตื่นนอน พ่อและแม่แต่งตัวเสร็จเตรียมพร้อมที่จะออกจากบ้าน เขามาในห้องของบิก บอกลาลูกและให้บิกไปโรงเรียนเองหลังจากพ่อแม่ไปแล้ว พี่เลี้ยงของบิกเข้ามาเตือนให้บิกอาบน้ำ แต่งตัว เตรียมไปโรงเรียน บิกไม่เต็มใจอะลวะลาคู พี่เลี้ยง

ฉากที่ 2 ที่ห้องเรียน หลังจากชั่วโมงภาษาอังกฤษ ครูออกนอกห้องไปแล้ว เด็ก ๆ เดินไปที่โต๊ะบิก 4 คน และบอกว่าบิกทำตัวอะละละส่งเสียงคุยในเวลาเรียนให้ครูคุบอย ๆ จน ครูโกรธ

บทบาทของนายเสริม ทรัพย์อนันต์ (พ่อ)

สมมุติว่าฉัน คือ นายเสริม ทรัพย์อนันต์ เป็นนักธุรกิจชื่อดังทำการค้าใหญ่โต มีลูกชายคนเดียวชื่อ เด็กชายบิก ฉันหวังว่าอนาคตของลูกจะสุขสบาย โดยที่ฉันพยายามทำงานเพื่อหาเงินไว้ให้ลูก ฉันไปต่างประเทศบ่อยๆ และซื้อของเล่นมาฝากลูกมากมายเพื่อลูกจะได้รู้ว่าพ่อรักเขามากและนึกถึงเขาอยู่เสมอ

บทบาทของ นางอนงค์ ทรัพย์อนันต์ (แม่)

สมมุติว่าฉัน คือ นางอนงค์ ทรัพย์อนันต์ เป็นนักธุรกิจ ช่วยสามีทำกิจการค้าติดต่อกับลูกค้าทั้งในและต่างประเทศ ฉันอยากมีเวลาอยู่กับลูกเหมือนกัน แต่การค้าของเรากำลังเจริญ จึงต้องปล่อยลูกไว้โดยมีคนเลี้ยงลูกช่วยดูแลแทน ฉันคิดว่าพอลูกโตมากขึ้น เขาจะรู้ว่าพ่อ-แม่ รักเขามากแค่ไหน ที่พ่อ-แม่ เห็นคเหนื่อยทุกวันนี้ก็เพราะต้องการสร้างฐานะไว้ให้ลูก ลูกอยากได้อะไรฉันไม่เคยขัดใจเลย

บทบาทของเด็กชายบิก

สมมุติว่าฉัน คือ เด็กชายบิก ลูกชายคนเดียวของเศรษฐีมีชื่อคนหนึ่งของประเทศไทย ฉันก็ภูมิใจเหมือนกันที่มีพ่อแม่เป็นคนมีชื่อเสียง แต่ฉันอยากให้พ่อแม่อยู่กับฉันมากกว่านี้ ฉันกลับจากโรงเรียนฉันก็ไม่รู้จะเล่าเรื่องอะไรที่โรงเรียนให้ใครฟัง พี่เลี้ยงของฉันก็นำรำคาญ เตือนฉันอาบน้ำ ล้างหน้า แปรงฟัน กินข้าว ซำๆ ซากๆ บางทีฉันก็ไม่ทำ ฉันอยากให้เพื่อนๆ รักฉันเล่นกับฉัน ฉันพยายามเอาใจเพื่อนโดยเอาของเล่นมาอวดเพื่อนบ่อยๆ ครูก็คิดว่าฉันขี้เลื่อยดัง

บทบาทของนางสาวชชชอย (พี่เลี้ยง)

สมมุติว่าฉัน คือ นางสาวชชชอย พี่เลี้ยงของคุณบิก ฉันอยู่บ้านนี้หลายปีแล้วหน้าที่ใหญ่ของฉันคือคอยดูแลคุณบิกอาบน้ำ แต่งตัว กินข้าว ทำการบ้าน หลังจากคุณบิกไปโรงเรียนแล้ว ฉันมีหน้าที่ทำความสะอาดเรียบร้อยห้องของคุณบิกและคุณผู้ชาย คุณผู้หญิง ฉันเบื่องานเป็นพี่เลี้ยงมาก ลูกเจาคุณนายทั้งคือทั้งพูดจาไม่ไพเราะ เอะอะก็จะมีพองพองแม่ ไม่น่ารักเลย

บทบาทของเพื่อนร่วมชั้นของเด็กชายอีก 4 คน

สมมุติว่า พวกเรา 4 คน เป็นเพื่อนร่วมชั้นของเด็กชายอีกพวกเรารำคาญมาก เพราะเขาชอบเอาของเล่น เช่น รถคันเล็กสวยๆ มาอวด บางทีก็เอามาอวดในชั่วโมงเรียน พวกเราก็ชอบของเล่นของเขามากเหมือนกันแต่บางครั้งก็รำคาญเพราะเราเรียนไม่รู้เรื่อง ครูก็โกรธที่ต้องอธิบายซ้ำ ๆ หลายหนเพราะนักเรียนไม่ค่อยตั้งใจ วันนี้ก็ก่อเหตุตะโกนว่าเพื่อนที่ตอบครูแล้วตอบผิด จึงทะเลาะกันกลางชั้น ถูกครูทำโทษ และครูสั่งสอนเสียเวลาเรียนไปพักใหญ่พวกเราจึงมาทอวามักหลังจากครูออกจากชั้นเรียนแล้ว

การพัฒนานิภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
ปีการศึกษา 2524

บทคัดย่อ

ของ

วรงค์ สิริพิทุร

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
กุมภาพันธ์ 2525

จุดมุ่งหมายในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาการพัฒนาโนภาพแห่งตนโดยใช้บทบาทสมมุติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนประถมศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ปีการศึกษา 2524 กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการทดสอบหาผู้ที่มีโนภาพแห่งตนต่ำ แล้วแบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมให้เท่ากันทุกประการ ได้กลุ่มละ 15 คน กลุ่มทดลองเรียนโดยใช้บทบาทสมมุติ กลุ่มควบคุมโดยวิธีปกติ ใช้ชั่วโมงศึกษานอกเวลาเรียนปกติ 5 สัปดาห์ หลังจากการเรียนได้ทำการทดสอบวัดโนภาพแห่งตนของนักเรียนอีกครั้งหนึ่ง ด้วยแบบทดสอบวัดโนภาพแห่งตนบุคเคิม ผลของการทดลองพบว่า

1. มโนภาพแห่งตนของนักเรียนกลุ่มทดลองระหว่างก่อนการทดลองและภายหลังการทดลอง พบว่า ภายหลังจากการเรียนด้วยบทบาทสมมุติ นักเรียนมีการพัฒนาโนภาพแห่งตนสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. มโนภาพแห่งตนระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ภายหลังจากดำเนินการทดลอง พบว่า กลุ่มทดลองมีโนภาพแห่งตนสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

SELF-CONCEPT DEVELOPMENT THROUGH ROLE-PLAYING OF GRADE IV
STUDENTS IN ELEMENTARY DEMONSTRATION SCHOOL,
SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY, PRASANMIT,
IN B.E. 2524

AN ABSTRACT
BY
WARADEE SIRAPITOL

Presented in partial fulfillment of the requirements
for the Master of Education degree
at Srinakharinwirot University
February 1982

The purpose of this study is to consider using role play in self concept development of the fourth grade students of Srinakharinwirot University Elementary Demonstration School B.E. 2524. Two equate sample groups were the students of low self concept pretest scores. The experimental group were given role play while the control group were given conventional method of instruction. The experimental time was five weeks, using out of class recess period. Using the same set of test for posttest the results show that.

1. The self concept scores of the experimental group after being treated by the role play were higher than those before being treated by role play at .01 level of the statistical signifi

2. The self concept scores of the experimental group higher than those of control group at .01 level of the statistical significance.